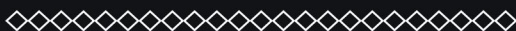

ΙΔΡΥΜΑ ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ – ΑΘΗΝΑ

Η
ΧΡΥΣΗ
ΑΥΓΗ
ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΡΑΣ

Η
ΧΡΥΣΗ
Η ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
ΑΥΓΗ
ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΡΑΣ

**Η
ΧΡΥΣΗ
ΑΥΓΗ**

**ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ**

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2014

Ένας χρόνος από τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα

Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΡΑΣ γεννήθηκε στην Αθήνα το 1953. Είναι δημοσιογράφος, μέλος της ερευνητικής ομάδας Ιός. Εργάστηκε στην *Ελευθεροτυπία* από το 1990 μέχρι τον Ιούνιο του 2012. Από τον Νοέμβριο του 2012 μέχρι σήμερα εργάζεται στην *Εφημερίδα των Συντακτών*. Έχει δημοσιεύσει τις μελέτες:

Το κρυφό χέρι του Καρατζαφέρη. Η τηλεοπτική αναγέννηση της ελληνικής Ακροδεξιάς, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010.

Η μαύρη βίβλος της Χρυσής Αυγής. Ντοκουμέντα από την ιστορία και τη δράση μιας ναζιστικής ομάδας, Πόλις, Αθήνα 2012, που έχει μεταφραστεί στα γερμανικά (εκδ. Laika, 2014) και στα γαλλικά (εκδ. Syllepse, 2014).

Το μπεςτ σέλερ του μίσους. Τα «Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών» στην Ελλάδα, 1920-2013, Πόλις, Αθήνα 2013.

Από το Rosa Luxemburg Stiftung έχει εκδοθεί το 2013 στα γερμανικά η μπροσούρα του *Neonazistische Mobilmachung im Zuge der Krise* (Νεοναζιστική κινητοποίηση στον αστερισμό της κρίσης). Το κείμενο έχει μεταφραστεί στα αγγλικά, τα γαλλικά, τα ιταλικά και τα ισπανικά και είναι ελεύθερο για διάβασμα από τον ιστότοπο του Ιδρύματος (rosalux-europa.info, rosalux.gr: goo.gl/l3ajgs και goo.gl/tHVyhl).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κόμμα ή εγκληματική οργάνωση; 8

Η προστασία του Συντάγματος 10

Ένα ξεχασμένο άρθρο του Ποινικού Κώδικα 14

Το μοντέλο «Περίανδρου» ή η πρώτη «σκευωρία» 18

Μια ναζιστική οργάνωση στη Βουλή 24

Το δίλημμα του Αρχηγού 26

Μετά τις συλλήψεις 31

Η υπερασπιστική γραμμή 36

«Δεν είμαστε ναζί» 40

Το κρυφό καταστατικό 43

Μια οργάνωση χωρίς μέλη 53

Οι «αντιναζιστές» συνήγοροι 60

Μια Νυρεμβέργη αλά ελληνικά; 64

Βιβλιογραφία 68

Τις πρωινές ώρες της 28ης Σεπτεμβρίου 2013, με μια συντονισμένη επιχείρηση της ΕΛΑΣ, συνελήφθησαν ο Αρχηγός και άλλα ηγετικά στελέχη της Χρυσής Αυγής, με κύρια κατηγορία τη διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης. Είχε ήδη συλληφθεί τις προηγούμενες μέρες ο φερόμενος ως αυτουργός της δολοφονίας του Παύλου Φύσσα στο Κερατσίνι, καθώς και αρκετοί που κατηγορούνταν ως συνεργοί του. Από εκείνη τη στιγμή άρχισε να ξετυλίγεται το κουβάρι των αποκαλύψεων για τη Χρυσή Αυγή, με αποτέλεσμα να οδηγηθούν ενώπιον των ανακριτών δεκάδες στελέχη της οργάνωσης. Αρκετά από αυτά κρίθηκαν προφυλακιστέα, ενώ σε κάποια άλλα επιβλήθηκαν περιοριστικοί όροι. Η ανάκριση, η οποία ανατέθηκε σε δύο εφέτες, την Ιωάννα Κλάπα και τη Μαρία Δημητροπούλου, διήρκεσε εννέα μήνες. Το τεράστιο υλικό που συγκεντρώθηκε παραδόθηκε στον αρμόδιο εισαγγελέα Ισίδωρο Ντογιάκο για να υποβάλει την πρότασή του στο Συμβούλιο Εφετών, και εκείνο να συντάξει το τελικό πόρισμα και το κατηγορητήριο εναντίον όσων κριθεί ότι πρέπει να παραπεμφθούν στο ακροατήριο. Σε όλο αυτό το διάστημα η ναζιστική οργάνωση επιδόθηκε σε μια άνευ προηγουμένου επίθεση κατά της δικαιοσύνης, στοχοποιώντας την εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Ευτέρπη Κουτζαμάνη, αλλά κυρίως τις δύο εφέτες-ανακρίτρες και τους εισαγγελείς που πήραν μέρος στην κύρια ανάκριση. Από τα ηγετικά στελέχη της Χρυσής Αυγής κατατέθηκαν πολλές αιτήσεις εξαίρεσης των δικαστικών λειτουργών, οι οποίες περιείχαν σκληρές εκφράσεις, και υποβλήθηκαν μηνύσεις που ζητούσαν ακόμα και την ποινική τους δίωξη.

**ΚΟΜΜΑ
ή
ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ;**

Η άσκηση των αρχικών διώξεων και οι συλλήψεις βασίστηκαν στο πόρισμα της προκαταρκτικής εξέταση που ανέλαβε να διεξαγάγει ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου Χαράλαμπος Βουρλιώτης, έπειτα από παραγγελία της εισαγγελέως του Αρείου Πάγου Ευτέρπης Κουτζαμάνη. Η ηγεσία της ναζιστικής οργάνωσης, μέχρι σήμερα, υποστηρίζει ότι είναι θύμα πολιτικών διώξεων και ως απόδειξη αυτού του ισχυρισμού προβάλλει το γεγονός ότι η ενεργοποίηση του μηχανισμού της δικαιοσύνης προκλήθηκε από μια ενέργεια του τότε υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη Νικολάου Δένδια. Πρόκειται για τη συγκέντρωση τριάντα δύο δικογραφιών που αναφέρονταν στη δράση της οργάνωσης από τον Αύγουστο του 2012, τις οποίες διαβίβασε ο Ν. Δένδιας στην εισαγγελέα του Αρείου Πάγου στις 19 Σεπτεμβρίου 2013.

Η αλήθεια είναι ότι η κίνηση αυτή ήταν πράγματι πρωτοφανής. Όχι όμως επειδή τάχα αποτελούσε παρέμβαση στη δικαιοσύνη, αλλά επειδή φανέρωνε, με τον πιο εμφατικό τρόπο, την αδυναμία που είχε επιδειξίει μέχρι τότε η πολιτεία στη θεσμική αντιμετώπιση αυτού του ναζιστικού μορφώματος, το οποίο επί χρόνια εφάρμοζε ανενόχλητα την «κοσμοθεωρία» του με βίαιες αιματηρές επιθέσεις εναντίον όσων θεωρούσε «εχθρούς» ή, στη δική του φρασεολογία, «υπανθρώπους»: στην αρχή τους αριστερούς νέους, στη συνέχεια τους αντιεθνικιστές «προδότες», τους αντιεξουσιαστές και, τέλος, τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, κατά προτίμηση Πακιστανούς, Αφγανούς και Μπαγκλαντεσιανούς. Στις τριάντα δύο αυτές υποθέσεις προστέθηκε και μια τριακοστή τρίτη, η οποία αφορούσε την επίθεση της Χρυσής Αυγής στο Πέραμα, ενώ κατά τη διάρκεια της ανάκρισης ενσωματώθηκαν στη δικογραφία δεκάδες άλλες υποθέσεις που εκκρεμούσαν διάσπαρτες ανά την επικράτεια και αναφέρονταν σε πλημμελήματα και κακουργήματα στα οποία εμπλέκονται στελέχη της οργάνωσης. Ο συνολικός αριθμός των υποθέσεων ξεπερνά τις εκατό, ενώ τα αδικήματα που διερευνώνται εκτείνονται σε μεγάλο φάσμα άρθρων του Ποινικού Κώδικα.

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΕΠΙ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ και η ελληνική δικαιοσύνη αντιμετώπιζαν τη Χρυσή Αυγή με τη βεβαιότητα ότι δεν είναι δυνατόν να ελεγχθεί και να διωχθεί στο σύνολό της, εφόσον η ελληνική συνταγματική τάξη δεν προβλέπει απαγόρευση πολιτικών κομμάτων. Το αποτέλεσμα αυτής της βεβαιότητας ήταν ότι κάθε φορά που προέκυπτε κάποιο περιστατικό άσκησης εγκληματικής βίας με κατηγορούμενους μέλη της Χρυσής Αυγής, οι αρμόδιες αρχές απέφευγαν να ερευνήσουν και να διαπιστώσουν τα πραγματικά κίνητρα των δραστών, δηλαδή την ένταξή τους ακριβώς σε μια εγκληματική ναζιστική οργάνωση, για την οποία η βία δεν ήταν απλά το μέσον, αλλά ο ίδιος ο σκοπός της δράσης της.

Και όσες φορές έφτασαν σχετικές υποθέσεις στη Βουλή, οι εκάστοτε υπουργοί Δικαιοσύνης αρκούσαν στην καταδίκη του ναζισμού, ενώ ταυτόχρονα επαναλάμβαναν μονότονα ότι δεν είναι δυνατόν να διώκεται το φρόνημα, παρά μόνο οι πράξεις. Ακόμα και μετά τη θεαματική είσοδο της οργάνωσης στη Βουλή ξεκίνησε μια δημόσια συζήτηση για τη «σκοπιμότητα» ή την «αποτελεσματικότητα» μιας δικαστικής αντιμετώπισής της. Με όλα αυτά, όχι μόνο χάθηκε πολύτιμος χρόνος, αλλά αφέθηκε, στο όνομα της ελευθερίας της έκφρασης, να σέρνεται στο περιθώριο –και μετά το 2012 και στο επίκεντρο– της πολιτικής ζωής μια οργάνωση που χρησιμοποιεί τη δολοφονική βία ως μέθοδο πολιτικής επικράτησης.

Σε μία από τις σπάνιες φορές που απασχόλησε την ελληνική Βουλή το ζήτημα αυτό, τον Φεβρουάριο του 1998, φάνηκε η αμνηστία του πολιτικού συστήματος απέναντι στην εγκληματική βία του ναζιστικού μορφώματος. Απαντώντας στον βουλευτή του Συνασπισμού Πέτρο Κουναλάκη, ο υπουργός Δικαιοσύνης του ΠΑΣΟΚ Ευάγγελος Γιαννόπουλος αναρωτιόταν φωναχτά: «Η Χρυσή Αυγή είναι ιδεολογία;». Και απαντούσε μόνος του: «Η Χρυσή Αυγή δεν είναι ιδεολογία. Έχω αναθέσει και σε επιτελείο του υπουργείου μου να συλλέξει τα

στοιχεία. Είναι καθαρός φασισμός. Και ως φασισμός είναι δολοφονική πράξη, δολοφονική ιδεολογία εναντίον του πολιτεύματος». Αλλά ακριβώς μετά την κατηγορηματική αυτή διαπίστωση ο υπουργός έκανε πίσω: «Πρέπει να εξετάσουμε το θέμα. Μην περιπέσουμε σε καμιά άκρη και λένε ότι στην Ελλάδα διώκονται οι ιδέες». Και η κατάληξη: «Να το εξετάσουμε. Να έλθουν και τα κόμματα εδώ. Να κάνετε μια επερώτηση, ώστε να γίνει μια γενικευμένη συζήτηση, να πάρουμε μια θέση».¹ Δυστυχώς, αυτή η «γενικευμένη συζήτηση» δεν έγινε ποτέ.

Τέσσερις μήνες μετά τη συνεδρίαση αυτή της Βουλής, στις 16.6.1998, είχαμε την οργανωμένη επίθεση της Χρυσής Αυγής με στόχο τους συνδικαλιστές φοιτητές Δημήτρη Κουσουρή, Ηλία Φωτιάδη και τον αδιόριστο καθηγητή Γιάννη Καραμπατσόλη. Και πάλι δεν έγινε τίποτα. Καμιά ουσιαστική αντίδραση δεν υπήρξε, ακόμα και όταν έπειτα από πολλά χρόνια εκδόθηκε η τελεσίδικη δικαστική απόφαση για την υπόθεση αυτή, με την οποία αναγνωριζόταν ότι το έγκλημα έγινε από δεκαμελή φάλαγγα της Χρυσής Αυγής και ότι οι δράστες ενήργησαν

έχοντας αποφασίσει να τελέσουν το κακούργημα της ανθρωποκτονίας με πρόθεση, [...] απέτυχαν όμως και δεν ολοκλήρωσαν τελικά τον ανθρωποκτόνο σκοπό τους από αίτια εξωτερικά και ανεξάρτητα της θελήσεώς τους.

Υπήρχε, δηλαδή, από το 2009, μια απόφαση ανώτερου δικαστηρίου στην οποία περιγραφόταν η σχέση της οργάνωσης με τα Τάγματα Εφόδου και επιβεβαιωνόταν ότι η παραβατική έως εγκληματική πρακτική των στελεχών της πραγματοποιείται στο πλαίσιο της οργάνωσης, και όχι ως ατομική εκτροπή από τη νομιμότητα. Αλλά από τότε έπρεπε να περάσουν τέσσερα χρόνια έως ότου να αντιληφθούν οι δικαστικές αρχές ότι αυτή η δράση ισοδυναμεί με όσα αναφέρει το άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα για τις εγκληματικές οργανώσεις.

Σε αντίθεση λοιπόν με όσα ισχυρίζεται η οργάνωση, δεν είναι η πολιτική εξουσία εκείνη που επέβαλε τώρα την εφαρμογή του νόμου. Ισχύει το ακριβώς αντίθετο: τόσα χρόνια, η πολιτική εξουσία εμπόδιζε τη δικαστική να προχωρήσει στο αυτονόητο επόμενο βήμα, παγιδευμένη σε συζητήσεις παρόμοιες με εκείνη του 1998 στη Βουλή. Μάλιστα, υπάρχουν ακόμα και σήμερα κάποιοι πολιτευόμενοι ή πολιτικοί αναλυτές που αναζητούν κάθε τόσο προσχήματα για να αμφισβητήσουν τη δικαστική διερεύνηση που επιτέλους έχει ξεκινήσει.

Αυτή η πολιτική απραξία απέναντι στη ρατσιστική και ναζιστική βία οχυρωνόταν επί χρόνια πίσω από το βάσιμο επιχειρήμα ότι το ελληνικό Σύνταγμα δεν προβλέπει την απαγόρευση κόμματος. Είναι αλήθεια ότι κατά τις συζητήσεις

1. Βουλή των Ελλήνων, *Επίσημα Πρακτικά*, συνεδρίαση 18.2.1998.

για το Σύνταγμα του 1975, το οποίο ισχύει σήμερα τροποποιημένο, απορρίφθηκε η πρόβλεψη του αρχικού σχεδίου, σύμφωνα με την οποία

κόμματα, των οποίων η δράσις τείνει εις ανατροπήν του ελευθέρου δημοκρατικού πολιτεύματος ή εκθέτει εις κίνδυνον την εδαφικήν ακεραιότητα της χώρας, τίθενται εκτός νόμου δι' αποφάσεως του κατά το άρθρον 100 του παρόντος Συντάγματος Δικαστηρίου.

Το άρθρο αυτό απορρίφθηκε με πρόταση του γενικού εισηγητή της μειοψηφίας Δημήτρη Τσάτσου, με τον οποίο συμφώνησαν και τα άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης, ενώ τελικά συντάχθηκε μαζί τους και η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Υπήρχε τότε μια γενική ευαισθησία των κομμάτων του Κέντρου και της Αριστεράς, εφόσον το ΚΚΕ είχε μόλις προ μηνών νομιμοποιηθεί, ενώ η ανατρεπτική δύναμη της Ακροδεξιάς και των νοσταλγών τής Χούντας δεν εκφραζόταν μέσω κάποιου κόμματος, αλλά μέσω συνωμοτικών κινήσεων στο στράτευμα και απειλών πραξικοπήματος.

Ενδιαφέρον όμως έχει το σκεπτικό της απόρριψης του άρθρου αυτού. Ο Ανδρέας Παπανδρέου, συμφωνώντας με τον Δ. Τσάτσο, υποστήριξε ότι πρέπει να διώκεται η πράξη, και όχι το φρόνημα. Αλλά η «ανατροπή του πολιτεύματος», αν την πρεσβεύει κάποιο κόμμα, κατά τον Παπανδρέου είναι «ποινικό αδίκημα». Αυτό, έλεγε ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ, ισχύει ειδικά για τα κόμματα, γιατί αυτά, εάν πρεσβεύουν την ανατροπή του πολιτεύματος, την επιχειρούν κιόλας: «Εάν είμαι κομματικός μηχανισμός και πρεσβεύω, φυσικά δρω, διότι είμαι κομματικός μηχανισμός».² Η σκέψη αυτή του Παπανδρέου έχει προφανή αξία σήμερα.

Η απόρριψη της ευθείας πρόβλεψης για απαγόρευση κομμάτων αντικαταστάθηκε τότε από τη διάταξη του άρθρου 29 παρ. 1, η οποία ορίζει ότι η οργάνωση και η δράση των κομμάτων «οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος». Όσο ευρεία ερμηνεία και αν δοθεί στη συνταγματική αυτή διάταξη, ασφαλώς δεν μπορεί να καλύψει μια ναζιστική οργάνωση που δρα με Τάγματα Εφόδου, όπως κι αν ονομάζονται αυτά.

Διαθέτουμε, μάλιστα, και ενός είδους δεδικασμένο. Ο Άρειος Πάγος έχει αποφανθεί πως φασιστικά κόμματα είναι αντίθετα με τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Με την απόφαση 4/2007 της 1ης Σεπτεμβρίου 2007, το Α΄ Πολιτικό Τμήμα του Αρείου Πάγου ανακήρυξε έναν υποψήφιο ως μεμονωμένο, χωρίς τον τίτλο του συνδυασμού «Νέος Φασισμός» που είχε υποβάλει. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, «ο μεμονωμένος υποψήφιος Α.Δ. θα ανακηρυχθεί ως μεμονωμένος χωρίς το δηλωθέν όνομα Νέος Φασισμός, γιατί αυτό

2. Στο ίδιο, συνεδρίαση 22.4.1975

αντίκειται στη διάταξη του άρθρου 37 παρ. 5γ του π.δ. 96/5.6.2007, συνδυαζόμενη με τη διάταξη του άρθρου 29 παρ. 1 του Συντάγματος».

Η διάταξη του Προεδρικού Διατάγματος 96, που επικαλείται το Ανώτατο Δικαστήριο, αναφέρει ότι

απαγορεύεται η χρήση ως ονόματος και εμβλήματος ή σήματος κόμματος [...] συμβόλων ή εμβλημάτων του δικτατορικού καθεστώτος της 21ης Απριλίου 1967 ή φωτογραφιών προσώπων που έχουν καταδικαστεί για τη συμμετοχή τους σ' αυτό.

Όσο για τον συνδυασμό των δύο διατάξεων (του Προεδρικού Διατάγματος και του Συντάγματος), δεν επιτρέπει ασφαλώς την ανακήρυξη ενός κόμματος, το οποίο δεν έχει απλώς «σύμβολα» αλλά ταυτίζεται με τον ιστορικό φασισμό και ναζισμό.

Προς την ίδια κατεύθυνση οδηγούν και οι διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας μας. Η έκθεση της Επιτροπής του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD), η οποία αναφέρεται στην εφαρμογή από την Ελλάδα της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων, είναι σαφής:

Η Επιτροπή απευθύνει σύσταση στο κράτος-μέλος να απαγορεύσει με συγκεκριμένα μέτρα νεοναζιστικές ομάδες στην επικράτειά του και να λάβει πιο αποτελεσματικά μέτρα για να διασφαλίσει την ανεκτικότητα απέναντι σε πρόσωπα με διαφορετική εθνοτική καταγωγή.³

Ας σημειωθεί ότι αυτή η υπόδειξη προς την Ελλάδα έγινε παρά το γεγονός ότι η ελληνική κυβέρνηση είχε επισήμως διαβεβαιώσει τον διεθνή οργανισμό ότι «στην Ελλάδα δεν υπάρχει οργανωμένο νεοναζιστικό κίνημα».⁴ Πολλούς μήνες αργότερα, η ελληνική κυβέρνηση, στην απάντησή της για τον βαθμό συμμόρφωσης στις θέσεις του CERD, θα αποφύγει κάθε αναφορά στο ζήτημα του νεοναζισμού και θα αφήσει αναπάντητη τη σχετική υπόδειξη. Το έγγραφο αυτό της ελληνικής κυβέρνησης συντάχθηκε στις 17.12.2010.⁵ Ο Νικόλαος Μιχαλολιάκος ήταν ήδη δημοτικός σύμβουλος στην Αθήνα.

3. CERD/C/GRC/CO/16-19, 14.9.2009 (goo.gl/Lk3jIq).

4. CERD/C/SR.1944, 14.8.2009 (goo.gl/Jfzvkv).

5. CERD/C/GRC/CO/16-19/Add.1, 12.1.2011 (goo.gl/vp6bqN).

ΕΝΑ ΞΕΧΑΣΜΕΝΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Η ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΠΑΝΤΩΣ για την προστασία που παρέχει το Σύνταγμα ακόμα και σε ναζιστικές οργανώσεις ήταν τόσο βαθιά παγιωμένη, ώστε ακόμα και μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα η κυβέρνηση εμφανίστηκε σε βαθιά αμηχανία. Παρά το γεγονός ότι ο αρμόδιος υπουργός Δημόσιας Τάξης κατήγγειλε αμέσως τη Χρυσή Αυγή και συνδύασε μάλιστα τη δολοφονία στο Κερατσίνι με την παρέμβαση της στρατιωτικής φάλαγγας στον Μελιγαλά τρεις μέρες νωρίτερα (15.9.2013) και την προκλητική παρουσία του εκπροσώπου της στη Βουλή την προηγούμενη μέρα, το συμπέρασμά του ήταν ότι πρέπει να τεθεί σε

δημόσιο διάλογο πρόταση νομοθετικής παρέμβασης, με αντικείμενο τη διεύρυνση του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα περί εγκληματικής οργάνωσης και του άρθρου 195 του Ποινικού Κώδικα περί του τι συνιστά κατάρτιση ένοπλης ομάδας.⁶

Η προοπτική ενός παρόμοιου «δημόσιου διαλόγου» ήταν εκείνη τη στιγμή εντελώς παρελκυστική. Πρώτα πρώτα, επειδή διαθέταμε πικρή πείρα από τον διάλογο τον οποίο είχε ξεκινήσει και πάλι με δική της πρωτοβουλία η κυβέρνηση, για την υιοθέτηση του λεγόμενου «αντιρατσιστικού νόμου», που κι αυτός προβλήθηκε ως αντίδοτο για τη δράση της Χρυσής Αυγής και τελικά κατέληξε στο ψυγείο επί ενάμιση χρόνο (μέχρι τα τέλη Αυγούστου 2014), ενώ ακόμα και ο υπουργός που συνέταξε το σχέδιο νόμου βρέθηκε, μαζί με το κόμμα του, εκτός κυβέρνησης. Αυτή η νέα πρόταση «διαλόγου» έμοιαζε περισσότερο με

6. Δήλωση του Ν. Δένδια, 18.9.2013 (goo.gl/HBVNCF). Η προκλητική παρουσία στη Βουλή ήταν του Χρήστου Παππά.

προσπάθεια της κυβέρνησης να κερδίσει χρόνο και να εκτονώσει την ένταση, παρά με σοβαρή απόπειρα εφαρμογής του νόμου για την καταστολή της δράσης αυτής της συμμορίας.

Η δικαιολογία που προβαλλόταν μέχρι εκείνη τη στιγμή για την ανοχή των κρατικών μηχανισμών (της αστυνομίας και της δικαιοσύνης) απέναντι στις προκλητικές ενέργειες της ναζιστικής οργάνωσης ήταν ότι δεν πρέπει μέσω διώξεων να επιβεβαιωθεί ο «αντισυστημικός» χαρακτήρας της, και επομένως οφείλουμε να κλείνουμε τα μάτια στη δράση της. Ως επικουρικό επιχείρημα αναφερόταν ότι κάθε απόπειρα απαγόρευσης της Χρυσής Αυγής θα προσέκρουε και στο Σύνταγμα, το οποίο δεν επιτρέπει, σύμφωνα με τη γνώμη των περισσότερων συνταγματολόγων, την απαγόρευση κομμάτων. Αυτό, όπως είδαμε, είναι ορθό, αλλά εκείνη τη στιγμή κανένας δεν πρότεινε κάτι παρόμοιο. Όχι μόνο επειδή κάτι τέτοιο ήταν πιθανό να προσκρούει σε συνταγματική διάταξη, αλλά και επειδή δεν θα είχε καμιά πρακτική συνέπεια. Ήδη από τη δεκαετία του 1990 ο Μιχαολιάκος δήλωνε κυνικά και με κάθε ευκαιρία ότι σε μια τέτοια περίπτωση θα αλλάξει το όνομα της οργάνωσης και θα συνεχίσει τη δράση της.

Εκείνο που είχε προταθεί από ορισμένους επιστήμονες νομικούς και οργανώσεις υπεράσπισης ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν ότι έπρεπε να εφαρμοστεί εναντίον της ηγεσίας της οργάνωσης το ισχύον άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα, το οποίο προβλέπει τη δίωξη των ηγετών εγκληματικής οργάνωσης ως ηθικών αυτουργών για τις παράνομες πράξεις των μελών της.

Τη θέση αυτή είχε διατυπώσει ένα χρόνο νωρίτερα, με εξαιρετική σαφήνεια, ο καθηγητής συνταγματικού δικαίου Νίκος Αλιβιζάτος. Απαντώντας σε ερώτημα για τον τρόπο θεσμικής αντιμετώπισης της δράσης της Χρυσής Αυγής, ο Ν. Αλιβιζάτος είχε υποστηρίξει ότι «πρέπει κανείς να πάρει υπόψη ότι η ομάδα αυτή μοιάζει περισσότερο με εγκληματική οργάνωση του άρθρου 187 ΠΚ παρά με πολιτικό κόμμα», επομένως

η απάντηση είναι απλή: σε νομικό επίπεδο η αντιμετώπιση της Χρυσής Αυγής μπορεί να γίνει με την επιβολή στα μέλη της που εκτρέπονται –συμπεριλαμβανομένων και των βουλευτών της– των ποινών που προβλέπει ο Ποινικός Κώδικας σε σειρά άρθρων του. Είτε ως φυσικοί αυτουργοί, εφόσον διαπράττουν οι ίδιοι αξιόποινες πράξεις, είτε ως ηθικοί, εφόσον ως ηγετική ομάδα τα σχεδιάζουν, οι χρυσαυγίτες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως κοινοί εγκληματίες.⁷

7. Νίκος Αλιβιζάτος, «Ως κοινοί εγκληματίες...», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 5.11.2012 (goo.gl/Wi6ZSK). Παρόμοιες θέσεις είχε διατυπώσει ο Ν. Αλιβιζάτος και στο άρθρο «Επιτρέπεται η απαγόρευση πολιτικού κόμματος;», εφ. *Η Καθημερινή*, 23.9.2012 (goo.gl/EtYNd5).

Η υπόδειξη αυτή ήταν σημαντική. Διότι η καταδίκη ως ηθικών αυτοουργών των ηγετών της εγκληματικής οργάνωσης θα είχε ως παρεπόμενη ποινή και την αφαίρεση των πολιτικών τους δικαιωμάτων και, φυσικά, την αποβολή τους από τη Βουλή. Για να συμβεί αυτό, δεν χρειαζόταν καμιά νέα νομοθεσία. Είχαν εξιχνιαστεί ήδη σειρά κακουρηματικών πράξεων των στελεχών της οργάνωσης, και πολλές υποθέσεις είχαν τελεσιδικήσει μέχρι και το ανώτατο δικαστήριο, ενώ άλλες διώξεις δεν είχαν φτάσει ακόμα στο ακροατήριο. Όλες αυτές οι δικογραφίες δεν άφηναν καμιά αμφιβολία για τον χαρακτήρα της οργάνωσης, την αυστηρά ιεραρχική (στρατιωτική) δομή της και την ευθύνη της ηγεσίας για τη δράση της «Φάλαγγας», δηλαδή των χρυσαυγίτικων Ταγμάτων Εφόδου. Αν μέχρι τη δολοφονία του Φύσσα δεν είχαν εφαρμοστεί εναντίον της οι διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπήρχαν. Απλώς, μέχρι τότε, κανείς δεν αποφάσιζε να θέσει αυτές τις διατάξεις σε εφαρμογή. Ήταν καιρός.

Οι τριάντα δύο δικογραφίες που διαβίβασε το υπουργείο Δημόσιας Τάξης στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου αφορούσαν δολοφονίες, τραυματισμούς, μαχαιρώματα, επιθέσεις και απειλές, στις οποίες φέρονταν να εμπλέκονται μέλη της Χρυσής Αυγής. Στο διαβιβαστικό έγγραφο του, ο Ν. Δένδιας παρατηρούσε ότι

οι αξιόποινες αυτές πράξεις φαίνεται να προσιδιάζουν σε σύσταση εγκληματικής οργάνωσης και άσκηση οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας [η οποία] εκτρέπεται των ορίων μεμονωμένων περιστατικών, προκαλεί το δημόσιο αίσθημα, υπονομεύει την αυθεντία του κράτους δικαίου, προσβάλλει τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη και την εσωτερική ασφάλεια της χώρας.⁸

Είναι αλήθεια ότι η δικαιοσύνη βρέθηκε εκείνη τη στιγμή μπροστά σε ένα νέο δίλημμα. Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια εφαρμόζεται κατά κόρον το άρθρο 187 παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα, που αφορά τη συγκρότηση εγκληματικής οργάνωσης και την ένταξη σε αυτήν, ήταν η πρώτη φορά κατά την οποία η οργάνωση που βρισκόταν στο στόχαστρο έφερε τα εξωτερικά χαρακτηριστικά πολιτικού κόμματος. Δεδομένου, μάλιστα, ότι η διάταξη αυτή είχε ως πρότυπο την παράγραφο 129 του γερμανικού Ποινικού Κώδικα τέθηκε το ερώτημα αν υπάρχει σχετικό κώλυμα, δεδομένου ότι στη Γερμανία απαγορεύεται να εφαρμοστεί η ρύθμιση αυτή εναντίον κόμματος το οποίο δεν έχει κηρυχτεί ως αντισυνταγματικό (*verfassungswidrig*) από το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο. Όμως, σύμφωνα με τη γνωμάτευση

8. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, «Αναφορά αξιοποιώνων πράξεων μελών κόμματος Λαϊκός Σύνδεσμος-Χρυσή Αυγή», αρ. πρωτ. 3342, 19.9.2013.

των καθηγητών Χρήστου Σατλάνη και Λάμπρου Μαργαρίτη, «η διάταξη αυτή δεν θα μπορούσε ποτέ να χρησιμοποιηθεί ως ερμηνευτικό κριτήριο για τον αποκλεισμό του αξιολογίου της εγκληματικής οργάνωσης στην Ελλάδα». Ο λόγος είναι ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει ανάλογο Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο κρίνει τη νομιμότητα των κομμάτων.

Συνεπώς τα ελληνικά ποινικά δικαστήρια δικαιούνται να κρίνουν και να θεωρήσουν και ένα πολιτικό κόμμα ως εγκληματική οργάνωση.

Μάλιστα, δεδομένου ότι το ελληνικό Σύνταγμα ορίζει ότι η οργάνωση των πολιτικών κομμάτων «οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος» (άρθρο 29, παρ. 1), όσοι άσκησαν το ατομικό δικαίωμα της ίδρυσης κόμματος με σκοπό τη διάπραξη κακουργημάτων «έχουν ήδη προβεί σε καταχρηστική άσκηση δικαιώματος».⁹

Τα δεδομένα αυτά ενδεχομένως μετατραπούν, αν τεθούν σε εφαρμογή οι σχεδιαζόμενες αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα, και ειδικότερα η προσθήκη του οικονομικού κινήτρου ως αναγκαίας προϋπόθεσης για τον χαρακτηρισμό μιας οργάνωσης ως εγκληματικής. Με τα σημερινά δεδομένα, κάτι τέτοιο θα σήμαινε ευθεία υποτίμηση των άλλων κινήτρων –και ειδικότερα του ρατσιστικού– στη διάπραξη των συγκεκριμένων εγκλημάτων.¹⁰

9. Χρήστος Σατλάνης, Λάμπρος Μαργαρίτης, «Είναι δυνατή η θεώρηση ενός πολιτικού κόμματος ή μιας πολιτικής οργάνωσης ως εγκληματικής οργάνωσης;», περ. *Ποινική Δικαιοσύνη*, τχ. 169, Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2013, σ. 761-766.

10. Νίκος Παρασκευόπουλος, «Πού πάσχει το θέμα του οικονομικού οφέλους στην εγκληματική οργάνωση», συνέντευξη στην Ά[ντα] Ψ[αρά], *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 25.8.2014.

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ «ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΥ» ή Η ΠΡΩΤΗ «ΣΚΕΥΩΡΙΑ»

ΟΠΩΣ ΕΙΔΑΜΕ, ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ για την ενεργοποίηση του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα υπήρχαν ήδη στον Άρειο Πάγο πολλά χρόνια νωρίτερα. Η απόφαση για την επίθεση τον Ιούνιο του 1998 κατά των Κουσουρή, Καραμπατσόλη, Φωτιάδη που εκδόθηκε σε δεύτερο βαθμό το 2009, αναφέρει ότι ο (μοναδικός) κατηγορούμενος Αντώνιος Ανδρουτσόπουλος («Περίανδρος») έδρασε ως επικεφαλής οργανωμένης ομάδας της Χρυσής Αυγής με ανθρωποκτόνο πρόθεση:

Από το είδος των σωματικών βλαβών, σε συνδυασμό με τον τρόπο και τα μέσα με τα οποία προκλήθηκαν, δηλαδή με εξαιρετική αγριότητα και σφοδρότητα από περισσότερους που ενεργούσαν ως ομάδα και με τη χρήση χονδρών ξύλινων πασσάλων, προκύπτει αναμφισβήτητα η πρόθεση των δραστών, επομένως δε και του κατηγορουμένου που ήταν ένας εξ αυτών, να σκοτώσουν τον Δημήτριο Κουσουρή, μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου της ΕΦΕΕ, στον οποίο και επικέντρωσαν την επίθεσή τους, καθώς τον θεωρούσαν εκ των πρωταίων των εκδηλώσεων διαμαρτυρίας των αδιόριστων καθηγητών και κατεξοχήν «εχθρό» της εθνικιστικής τους ιδεολογίας.¹¹

Η εξαιρετικά σημαντική αυτή διατύπωση αναφέρεται στον τρόπο δράσης της Χρυσής Αυγής. Το δικαστήριο δέχτηκε, δηλαδή, ότι η οργάνωση εγκληματεί, ότι μπορεί να φτάσει μέχρι και σε ανθρωποκτονία εναντίον όσων θεωρεί «εχθρούς» της ιδεολογίας της, την οποία αποκαλεί «εθνικιστική», αποδεχόμενο τη διατύπωση της ίδιας της Χρυσής Αυγής.

11. Πρακτικά και Αποφάσεις 116, 162, 163/2009 του Β΄ Μικτού Ορκωτού Εφετείου Αθηνών. Δημόσιες συνεδριάσεις 18 και 24 Φεβρουαρίου, 3, 5 και 12 Μαρτίου 2009.

Αυτό το σημείο της απόφασης επιχειρήσε –μαζί με άλλα– να κλονίσει ο Ανδρουτσόπουλος, υποβάλλοντας αίτηση αναίρεσης στον Άρειο Πάγο, με τον ισχυρισμό ότι «ο δόλος της ομάδας τεκμαίρεται αορίστως ως υπαρκτός λόγω της ιδεολογικής διαφοροποίησης των δύο ομάδων». Ο Ανδρουτσόπουλος αντιτείνει ότι

ελλείπει ειδικής και εμπειστατωμένης αιτιολογίας φέρομαι να καταδικάζομαι, διότι «ήμουν μέλος» μιας ομάδας, η οποία διαφοροποιείτο ιδεολογικά από την ομάδα στην οποία ανήκε ο παθών. Δηλαδή εκ του φρονήματος της «ομάδας μου» προκύπτει ο ανθρωποκτόνος δόλος μου.

Ο Άρειος Πάγος δεν έκανε δεκτή την αναίρεση, κατά συνέπεια η απόφαση παρέμεινε άθικτη. Και είναι η πρώτη που περιγράφει με τέτοια σαφήνεια τον χαρακτήρα της δράσης της Χρυσής Αυγής και το κίνητρο των εγκληματικών της ενεργειών.

Η απόφαση αυτή δίνει και μια απάντηση σε όσους καλοπροαίρετους επιμένουν ότι δεν μας ενδιαφέρει το «φρόνημα», δηλαδή η ναζιστική συγκρότηση της οργάνωσης, αλλά οι εγκληματικές πράξεις των ατόμων. Όμως, δεν είναι δυνατόν να κατανοήσει κανείς τούτες τις εγκληματικές πράξεις αν τους αφαιρέσει το κίνητρο της ιδεολογικής ταύτισης μ' αυτή την «κοσμοθεωρία», η οποία αντιλαμβάνεται τους εχθρούς της ως «υπανθρώπους», άξιους δηλαδή ακόμα και φυσικής εξόντωσης. Και το σημαντικότερο: η δικαστική αυτή απόφαση εξηγεί για ποιον λόγο η ηγεσία της οργάνωσης δείχνει τέτοια φούρια να αποκρηύξει τον ναζιστικό της χαρακτήρα, την ίδια ώρα που στέλνει προς τους μνημένους μηνύματα πίστης στον εθνικοσοσιαλισμό και διαβεβαιώσεις ότι «δεν αλλάζουμε».

Η υπόθεση του Περιάνδρου και ο τρόπος που τη διαχειρίστηκε η ηγεσία της Χρυσής Αυγής ρίχνει φως στα τεχνάσματα που εφαρμόζει ο στενός πυρήνας γύρω από τον Μιχαολιάκο μετά την άσκηση των δίωξεων τον Σεπτέμβριο του 2013. Από την πρώτη στιγμή που αναγνωρίστηκε ο Περιάνδρος ως ένας από τους δράστες της δολοφονικής επίθεσης, η Χρυσή Αυγή υποστήριξε ότι πρόκειται για «σκευωρία» και για «πολιτική δίωξη». Μάλιστα καταγγέλθηκε και ο εισαγγελέας που άσκησε τη δίωξη εναντίον του Περιάνδρου ότι δρα με πολιτικά κίνητρα:

Σύμφωνα με καταγγελία που έγινε στην εφημερίδα μας, πίσω από τη δίωξη του συναγωνιστή Ανδρουτσόπουλου κρύβεται και πολιτική εμπάθεια. Μας είναι αδιανόητο να πιστέψουμε πως ένας λειτουργός της δικαιοσύνης είναι δυνατόν να λειτουργήσει με βάση τις πολιτικές του πεποιθήσεις. Δεν είναι δυνατόν να πιστέψουμε ότι επειδή κάποιος είναι κομμουνιστής μπορεί

χωρίς αποδείξεις να στηρίζει κατηγορίες εις βάρος ενός ανθρώπου επειδή είναι εθνικιστής.¹²

Ο ίδιος ο κατηγορούμενος υπαρχηγός της οργάνωσης εξαφανίστηκε και φυγοδικούσε επί επτά χρόνια, ενώ στα έντυπα και τις εκδηλώσεις της παρουσιάζόταν με το φωτοστέφανο του διωκόμενου ήρωα. Ως «μαχόμενο εθνικοσοσιαλιστή» τον τιμούσε από την εφημερίδα της οργάνωσης ο θεωρητικός Γιώργος Μάστορας (κατά κόσμον Γεώργιος Μισιάκας) και τον χαιρετούσε «με το δεξί χέρι υψωμένο στον αιώνιο άριο χαιρετισμό».¹³ Ο ίδιος ο Ανδρουτσόπουλος αρθρογραφούσε με ύμνους στον Χίτλερ, τον οποίο συνέκρινε με τον Χριστό.¹⁴ Όμως την ίδια στιγμή η οργάνωση αφαιρούσε κάθε πολιτικό στοιχείο από την υπόθεση, παρουσιάζοντάς την ως μια απλή ποινική ιστορία. Αυτή η εξόφθαλμη αντίφαση οξύνθηκε μετά την παράδοση του Περίανδρου στις αρχές, το φθινόπωρο του 2005, και έφτασε σε ακραίο σημείο κατά τη δίκη του. Σε αντίθεση με ό,τι θα περίμενε κανείς, απόλυτη σιωπή συνόδευσε την παράδοση αυτή, ενώ ακόμα και το όνομα του Ανδρουτσόπουλου εξαφανίστηκε από τα έντυπα της Χρυσής Αυγής τους κρίσιμους μήνες της προφυλάκισής του (13.9.2005-20.9.2006).

Και όταν ήρθε η ώρα της δίκης (20, 22 και 25.9.2006), από την πλευρά της υπεράσπισης έγινε κάθε δυνατή προσπάθεια να εξαφανιστεί η πολιτική διάσταση της υπόθεσης. Μοναδικοί μάρτυρες που επελέγησαν για την υπεράσπιση του κατηγορούμενου «Φαλαγγάρχη» ήταν δύο ηλικιωμένοι οικογενειακοί φίλοι, ο γιατρός των γονιών του και ο πρώην μητροπολίτης Νοτίου Αμερικής, ο οποίος τον είχε βαφτίσει στη Βενεζουέλα πριν από τέσσερις δεκαετίες. Ούτε ένα στέλεχος της Χρυσής Αυγής δεν εμφανίστηκε για να στηρίξει τη θεωρία της «πολιτικής δίωξης». Μάλιστα, τις δύο πρώτες μέρες απέφυγαν να εμφανιστούν στο δικαστήριο ακόμα και οι απλοί συναγωνιστές του, επιτρέποντας έτσι σε καθέναν να υποθέσει ότι οι ισχυρισμοί του Μιχαλολιάκου περί «αναστολής της δράσης» της Χρυσής Αυγής τον Δεκέμβριο του 2005 ήταν ειλικρινείς.

Το κλίμα αποπολιτικοποίησης ενίσχυε ο ίδιος ο κατηγορούμενος, ο οποίος όχι μόνο επικερίρησε να μειώσει τον ρόλο του στην ιεραρχία της οργάνωσης, αλλά φρόντισε να θολώσει τόσο πολύ την πολιτική του ταυτότητα, ώστε να γίνει πιστευτός ο ισχυρισμός του ότι ταυτιζόταν με τον αγώνα των αδιόριστων καθηγητών, στους οποίους συμπαραστεκόταν ο Κουσουρής και οι σύντροφοί του. Βέβαια, τον διέψευδε το δημοσίευμα της κομματικής του εφημερίδας, τρεις μέρες μετά την επίθεση του 1998:

12. «Ανοιχτή επιστολή προς την ελληνική δικαιοσύνη», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 4.12.1998.

13. εφ. *Χρυσή Αυγή*, 11.6.1999.

14. Περίανδρος Ανδρουτσόπουλος, «Μιλένιουμ», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 7.1.2000.

Αδιόριστοι, λένε, καθηγητές, που δήθεν ενδιαφέρονται για την παιδεία του ελληνικού λαού και ανάμεσά τους κάποιες άθλιες φυσιογνωμίες με ψειριασμένα γένια, που κρατάνε μαύρες και κόκκινες σημαίες. Ανάμεσα στους συλληφθέντες, οικοδόμοι, άνεργοι και βεβαίως γνωστοί «νεαροί» των αναρχικών κύκλων, απ' αυτούς που καταστρέφουν σχολεία και έχουν προξενήσει ζημιές εκατοντάδων εκατομμυρίων σε πανεπιστημιακά κτίρια! Στην πραγματικότητα πρόκειται για πανστρατιά όλων των «προοδευτικών» δυνάμεων, αρχίζοντας από τον αναρχικό χώρο και φθάνοντας μέχρι τους μαρξιστές του ΠΑΣΟΚ.¹⁵

Μοναδικό σημείο επαφής του κατηγορούμενου με τη Χρυσή Αυγή, η επιλογή του συνηγόρου του. Ο ποινικολόγος Παναγιώτης Μιχαλόλιας είναι εξέχον στέλεχος του «χώρου» από την περίοδο της δικτατορίας και ταυτόχρονα, βέβαια, αδελφός του Αρχηγού της οργάνωσης. Με αυτό τον έμμεσο τρόπο τηρήθηκαν τα προσχήματα, υποδηλώθηκε δηλαδή η στήριξη της οργάνωσης, η οποία κατά τα άλλα ήταν άφαντη.

Ο ίδιος ο Μιχαλολιάκος δεν θα περάσει ούτε έξω από το δικαστήριο.¹⁶ Θα περιοριστεί να σχολιάσει την υπόθεση μετά το πέρας της δίκης, μόνο και μόνο για να καταγγείλει την πολιτική της διάσταση και να εμφανιστεί ως οιονεί κατηγορούμενος, φυσικά εκ του ασφαλούς:

Έγινε μια δίκη ιδεών και το σωστό θα ήταν εάν είχαν την πολιτική τιμή να το διαπράξουν να καθίσουν χιλιάδες στο εδώλιο, με πρώτον απ' όλους εμένα που υπογράψω αυτό το άρθρο.¹⁷

Το ίδιο σκηνικό επαναλήφθηκε στη δίκη σε δεύτερο βαθμό. Η υπεράσπιση (Παναγιώτης Μιχαλόλιας, Θεόδωρος Μαντάς, Ιωάννης Ηρειώτης) αυτή τη φορά δεν κάλεσε κανέναν μάρτυρα υπεράσπισης. Και πάλι τα στελέχη της οργάνωσης έλαμψαν διά της απουσίας τους, ενώ τα μέλη που παραβρέθηκαν έμειναν σιωπηλά μέχρι την ώρα που απαγγέλθηκε η ετυμηγορία. Ο ίδιος ο κατηγορούμενος επέμεινε στην ίδια «απολιτική» τακτική, ενώ δεν παρέλειψε να συχαρεί το δικαστήριο γι' αυτό ακριβώς το ζήτημα: «ΙΚανοποιούμαι που η διαδικασία του δικαστηρίου σας δεν πολιτικοποιήθηκε. Εδώ έγινε πραγματική ποινική δίκη από το δικαστήριό σας». Μάλιστα, επέμεινε να διορθώσει τα πρακτικά του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, στα οποία αναφερόταν η φράση του «δεν είμαι ειρηνόφιλος». «Δεν το είπα αυτό», αντέτεινε ο Ανδρουτσόπουλος, «είπα ότι δεν είμαι Ιεχωβάς. Είναι διαφορετικό πράγμα. Εγώ είμαι ειρηνόφιλος

15. εφ. *Χρυσή Αυγή*, 19-25.6.1998.

16. Το αστέιο είναι ότι τον πρώτο καιρό μετά το επεισόδιο ο Μιχαλολιάκος διαμαρτυρόταν που δεν τον κάλεσαν οι ανακριτές, προκειμένου να καταθέσει απαλλακτικά στοιχεία για τον υπαρχηγό του. Βλ. ενδεικτικά, εφ. *Χρυσή Αυγή*, 17.12.1998.

17. Νικόλαος Μιχαλολιάκος, «Η δίκη της Χρυσής Αυγής», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 5.10.2006.

και δεν επικροτώ τέτοιες ενέργειες». Η αλήθεια είναι ότι είπε «δεν είμαι ειρηνόφιλος Ιεχωβάς», αλλά σημασία έχει ότι, προκειμένου να πείσει το δικαστήριο για την προσωπική του αθωότητα, ο Φαλαγγάρχης όχι μόνο δήλωσε «ειρηνόφιλος», αλλά στη συνέχεια άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο να ενέχονταν άλλα μέλη της Χρυσής Αυγής στην υπόθεση. Αυτή την ευκολία της απόδοσης ευθυνών και ενοχής σε άλλους την έχουμε συναντήσει σε όλες τις διακυμάνσεις που πέρασε το ρεύμα της μεταπολιτευτικής Ακροδεξιάς. Άλλωστε, ο ίδιος ο Μιχαολιάκος θα γράψει για το κλίμα της «χαφιεδολογίας» που είχε κυριαρχήσει μέσα στις ακροδεξιές οργανώσεις την περίοδο της Μεταπολίτευσης.¹⁸

Τους πρώτους μήνες της φυγοδικίας του Ανδρουτσόπουλου η οργάνωση θα απευθύνει «Ανοιχτή επιστολή προς την ελληνική δικαιοσύνη», με την οποία θα ζητηθεί

να εξετάσει η ελληνική δικαιοσύνη, προς την οποία έχουμε απόλυτο εμπιστοσύνη, την περίπτωση ο Περίανδρος Ανδρουτσόπουλος να υπεδείχθη ως ένοχος από τα δυσαρεστημένα μέλη [ενν. μέλη της Χρυσής Αυγής] και με τη συνεργασία κάποιων δημοσιογράφων κατασκευάστηκε ένοχος.¹⁹

Μετά την αποφυλάκισή του ο Ανδρουτσόπουλος, με τη σειρά του, θα καταγγείλει τη διοίκηση Μιχαολιάκου για προδοσία του εθνικιστικού κινήματος, και θα καταλογίσει στη Χρυσή Αυγή μύρια όσα. Ανάμεσά τους, και ορισμένα εξαιρετικά αποκαλυπτικά για το ποιόν και τη δράση της οργάνωσης: ότι «επιφανές στέλεχός της, που μάλιστα επολιτεύετο παλαιόθεν, προφυλακίστηκε με την αισχρή κατηγορία της παιδεραστίας», ότι τα στελέχη της «χαριεντιζόντουσαν δημοσίως με επιδειξίες πούστηδες, που έχουν πρωτοστατήσει σε ανθελληνικές δραστηριότητες και κατά των οποίων προ ετών μας έλεγαν να βιαιοπραγήσουμε», ότι «συνεργάζοντο πολιτικώς με κάποιον, τον οποίον μέχρι και σήμερα αποκαλούν καταδότη και πληροφοριοδότη της ΚΥΠ, και τον οποίον την περίοδο της συνεργασίας τους αποκαλούσαν Αρχηγό» και ότι «διατηρούσαν μεταξύ τους (όπως και τώρα) εκείνους τους ρουφιάνους που κατέθεσαν το 1998 σε βάρος μου συκοφαντώντας με και στοχοποιώντας με για να κατασκευαστεί η ανύπαρκτη ενοχή μου!».²⁰

Αυτό είναι το μοντέλο που αναμένεται να εφαρμοστεί από την ηγεσία της οργάνωσης και στην επικείμενη δίκη. Ήδη ορισμένα στελέχη έχουν διαφοροποιηθεί, για να λάβουν ως απάντηση ότι είχαν ψυχικές διαταραχές, ενώ και οι δύο βουλευτές που έχουν τεθεί εκτός κόμματος αντιμετωπίζονται με υπονοούμενα

18. Ν. Γ. Μιχαολιάκος, *Για μια Μεγάλη Ελλάδα σε μια Ελεύθερη Ευρώπη*, β' έκδ., Ασκαλών, Αθήνα 2000, σ. 65-68.

19. εφ. *Χρυσή Αυγή*, 13.11.1998.

20. «Μήνυμα του Περίανδρου Ανδρουτσόπουλου στους Εθνικιστές», *manvoskrinos.blogspot.gr* (goo.gl/Xei9gK).

για λιποψυχία απέναντι στον εχθρό και καταγγελίες για χρηματισμό, χαρακτηριζόμενοι «Ιούδες». Και η νέα «πολιτική σκευωρία» αντιμετωπίζεται, για μια ακόμα φορά, από την οργάνωση ως απλή «ποινική υπόθεση». Όσο για την αντιμετώπιση των μαρτύρων κατηγορίας, με την οργανωμένη στοχοποίηση όσων η οργάνωση θεωρεί πιο «επικίνδυνους», βλέπουμε να επαναλαμβάνεται και πάλι το ίδιο μοντέλο. Όταν το 1999 κατατέθηκε μηνυτήρια αναφορά κατά της Χρυσής Αυγής μετά την αιματηρή επίθεση της Φάλαγγας στην Ευελπίδων, η οργάνωση δημοσιοποίησε όχι μόνο τα ονόματα των μηνυτών και των προτεινόμενων μαρτύρων, αλλά και τις διευθύνσεις τους. Το εκφοβιστικό δημοσίευμα-μήνυμα επαναλήφθηκε μάλιστα δύο φορές.²¹

21. «Ποιοι και γιατί επιδιώκουν να τεθεί η Χρυσή Αυγή εκτός νόμου», εφ. Χρυσή Αυγή, 12.3.1999 και 19.3.1999.

ΜΙΑ ΝΑΖΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Οι βουλευτικές εκλογές του Μαΐου και του Ιουνίου του 2012, αυτό που χαρακτηρίστηκε ορθά «διπλός εκλογικός σεισμός»,¹ είχαν εξαιρετικά έντονη επίδραση στο σύνολο των οργανωμένων πολιτικών δυνάμεων, για τη Χρυσή Αυγή όμως οι συνέπειες ήταν συγκριτικά οι μεγαλύτερες. Μια μικρή οργάνωση, με δράση κυρίως στο πεζοδρόμιο, βρέθηκε υποχρεωμένη να επωμιστεί δραστηριότητες μεγάλου κοινοβουλευτικού κόμματος. Και κάποια μέλη της οργάνωσης, που μέχρι εκείνη τη στιγμή περιορίζονταν στην εκπαίδευση των Ταγμάτων Εφόδου ή τη λατρεία των ηρώων του γερμανικού εθνικοσοσιαλισμού, βρέθηκαν υποχρεωμένα να ορκιστούν πίστη στη δημοκρατία και να υποδυθούν τους βουλευτές, παράλληλα με όσα άλλα τους επέτασσε η κοσμοθεωρία τους και η ηγεσία τους.

1. Γιάννης Βούλγαρης και Ηλίας Νικολακόπουλος (επιμ.), 2012: *Ο διπλός εκλογικός σεισμός*, Θεμέλιο, Αθήνα 2014.

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ σ' αυτή την ηγεσία ήταν αν θα δικαίωνε την πρόβλεψη της Αλέκας Παπαρήγα ότι μόλις οι χρυσαυγίτες μπουν στη Βουλή «θα βάλουν γραβατούλα και θα γίνουν κοινοβουλευτικότατοι, θα ενσωματωθούν πλήρως», ή θα διατηρούσε τη μορφή μιας οργάνωσης που δρα κυρίως ως παραστρατιωτική ομάδα, ως εθνικοσοσιαλιστική πολιτοφυλακή.

Όπως γνωρίζουμε σήμερα, η οργάνωση επέλεξε τον διπλό δρόμο. Από τη μια πλευρά φρόντισε να αποκτήσει την εξωτερική εικόνα ενός κόμματος όπως όλα τα άλλα, υιοθετώντας πλήρως την κοινοβουλευτική τάξη, από την άλλη φρόντισε να εξαπολύσει στοχευμένες επιθέσεις των οργανωμένων Ταγμάτων Εφόδου, με επικεφαλής τα ηγετικά της στελέχη, έτσι ώστε να κάνει σαφές ότι ο αγώνας πλέον διεξάγεται σε δύο επίπεδα. Η επιλογή αυτή φάνηκε ήδη στο μεσοδιάστημα των δύο εκλογικών αναμετρήσεων, από τις 6 Μαΐου 2012 μέχρι τις 17 Ιουνίου 2012. Η πολυσχολιασμένη επίθεση του Κασσιδιάρη στη Λιάνα Κανέλλη και τη Ρένα Δούρου (7.6.2012) δεν ήταν το αυθόρμητο ξέσπασμα ενός αμετανόητου ναζιστή. Ήταν μια προμελετημένη επίδειξη βίας από τον εκπρόσωπο μιας οργάνωσης που είχε από καιρό προβάλει ανάλογες συμπεριφορές ως μοναδικό τρόπο αξιοποίησης των μέσων ενημέρωσης. Την ίδια περίοδο η Χρυσή Αυγή οργάνωσε επιδεικτική στρατιωτική επιχείρηση εναντίον των μεταναστών που είχαν καταφύγει στο εργοστάσιο της Πειραιϊκής Πατραϊκής στην Πάτρα (22.5.2012), επιτέθηκε με κράνη και ρόπαλα σε αντιφασίστες στη Βέροια (9.6.2012), τραυμάτισε δημοτικό σύμβουλο του ΚΚΕ σε περίπτερο του κόμματος στην Αγία Παρασκευή (12.6.2012), ενώ το ίδιο βράδυ σημειώθηκε δολοφονική επίθεση σε σπίτι όπου διέμεναν Αιγύπτιοι αλιεργάτες στο Πέραμα. Στην ομάδα κρούσης μετείχε ο τοπικός πυρηνάρχης. Η επίθεση είχε προαναγγελθεί την προηγούμενη από τον Ιωάννη Λαγό. Ακόμα και το βράδυ των εκλογών του Ιουνίου ομάδα της οργάνωσης επιτέθηκε στον δικηγόρο και

δημοτικό σύμβουλο Γιάννη Καρδαρά, στο περίπτερο του ΣΥΡΙΖΑ στον Πειραιά (17.6.2012).

Παράλληλα μ' αυτή την εικόνα βίαιης δράσης, την ίδια περίοδο των σαράντα ημερών που μεσολάβησαν μεταξύ των δύο εκλογικών αναμετρήσεων, η οργάνωση φρόντισε να επιδείξει και μια δεύτερη: εκείνη της ήπιας, κοινοβουλευτικής και συναινετικής πολιτικής δύναμης, η οποία είναι έτοιμη να συνεργαστεί με όλους για το καλό του έθνους. Ο ίδιος ο Αρχηγός φρόντισε να φωτογραφηθεί υποκλινόμενος κατά την ανταλλαγή χειραψίας με την Ντόρα Μπακογιάννη, εξασφάλισε τα καλά λόγια του Κάρουλου Παπούλια κατά την επίσκεψή του στο Προεδρικό Μέγαρο, ενώ δεν είχε δυσκολία να χρησιμοποιήσει την εκπομπή του Σταύρου Θεοδωράκη στο Mega, για να προβάλλει το νέο του προφίλ: την εικόνα ενός μειλίχιου εθνικιστή που τον έχουμε παρεξηγήσει, μόνο και μόνο επειδή δεν απαρνείται το παρελθόν του και δεν «πουλάει» τους συναγωνιστές του όταν εκείνοι επιδεικνύουν υπερβάλλοντα ζήλο. Ακόμα και κυβερνητική πρόταση είχε έτοιμη η Χρυσή Αυγή, μετά την αδυναμία συγκρότησης βιώσιμου σχήματος από τις εκλογές του Μαΐου, υποδεικνύοντας ως λύση μια εξωκοινοβουλευτική κυβέρνηση προσωπικοτήτων με επικεφαλής τον Βασίλειο Μαρκεζίνη.

Η ίδια διπλή τακτική ακολουθήθηκε από την οργάνωση μετά τις εκλογές του Ιουνίου και τον σχηματισμό της κυβέρνησης Σαμαρά. Ο Μιχαολιάκος θα είναι ο μόνος πολιτικός αρχηγός κόμματος της αντιπολίτευσης που θα ευχηθεί καλή επιτυχία στην τρικομματική κυβέρνηση:

Παρακολουθήσαμε με ιδιαίτερη προσοχή τις προγραμματικές δηλώσεις του κ. πρωθυπουργού και παρά το γεγονός ότι έχουμε εντελώς διαφορετική εκτίμηση των πραγμάτων, ευχόμαστε στη συγκυβέρνηση πράγματι να επιτύχει τουλάχιστον εις ό,τι αφορά το οικονομικό ζήτημα.²

Λίγες βδομάδες αργότερα, απευθυνόμενος στο δικό του κοινό, ο Μιχαολιάκος θα εκφράσει τη «σικασιά και την απδία» του για το Κοινοβούλιο, ενώ, απευθυνόμενος στα μέλη της οργάνωσης, θα τους πει ότι «εσείς είσατε τα Τάγματα Εφόδου» και θα απειλήσει ότι η Χρυσή Αυγή θα εγκαταλείψει τη Βουλή και θα βγει στους δρόμους και τότε «θα δούμε πόσα απίδια βάζει ο σάκος». Το κρεσέντο του Αρχηγού ολοκληρώθηκε με άμεση αναφορά σε εμπάτηριο των γερμανικών Ταγμάτων Εφόδου, των διαβόπτων SA:

Θα δούνε τότε τι σημαίνει Τάγματα Εφόδου, τι σημαίνει μάχη, τι σημαίνει αγώνες, τι σημαίνει οι ξιφολόγχες να ακονίζονται στα πεζοδρόμια.³

2. Βουλή των Ελλήνων, *Επίσημα Πρακτικά*, συνεδρίαση 7.7.2012.

3. Θερμοπύλες, 26.8.2012 (goo.gl/oqCh0p).

Η πρώτη κίνηση της οργάνωσης μετά την επισφράγιση της εκλογικής της επιτυχίας ήταν να καταθέσει στον Άρειο Πάγο ένα καταστατικό, το οποίο, μάλιστα, σύμφωνα με το ακροτελεύτιο άρθρο του, είναι το πρώτο της Χρυσής Αυγής. Ο λόγος αυτής της δήλωσης ήταν ένας και μόνο: να ακυρωθεί εκ των υστέρων κάθε προγενέστερο καταστατικό και να επισφραγιστεί η νομιμοφροσύνη της οργάνωσης. Είναι δεδομένο ότι η Χρυσή Αυγή δεν είχε καμιά συμβατική υποχρέωση να υποβάλει –και μάλιστα μετά τις εκλογές– οποιοδήποτε πρόσθετο κομματικό έγγραφο. Ο Άρειος Πάγος γίνεται απλώς αποδέκτης των τυπικών δηλώσεων συμμετοχής στις εκλογές κομμάτων και μεμονωμένων υποψηφίων, οι οποίες φυσικά υποβάλλονται σε ορισμένη προθεσμία πριν από τις εκλογές. Στη συνέχεια θα ασχοληθώ αναλυτικά με το ζήτημα, αλλά γεγονός είναι ότι αναφορές σε καταστατικό της οργάνωσης υπάρχουν από τα πρώτα φύλλα της εφημερίδας της, εδώ και πάνω από είκοσι χρόνια, κάτι που διαψεύδει πανηγυρικά τον ισχυρισμό του μετεκλογικού αυτού καταστατικού.⁴

Από εκείνη τη στιγμή συνεχίζεται αυτή η σχιζοειδής δραστηριότητα της οργάνωσης, μια ισορροπία μεταξύ επαναλαμβανόμενων δηλώσεων νομιμοφροσύνης και επιδεικτικών παραβάσεων της νομιμότητας μέσω των Ταγμάτων Εφόδου, στα οποία πλέον εμφανίζονταν ως επικεφαλής βουλευτές, εκμεταλλευόμενοι την προνομιακή τους θέση.

Από τη μια μεριά, στο Κοινοβούλιο η οργάνωση ακολούθησε την πεπατημένη, αναπτύσσοντας τις δικές της πελατειακές σχέσεις, αναπαράγοντας κάθε λογής αιτήματα και υιοθετώντας θέσεις ορισμένων κλάδων ή εκπροσώπων τοπικών κοινωνιών. Στο χρονικό διάστημα μέχρι τις συλλήψεις (7.7.2012-28.9.2013) η Χρυσή Αυγή κατέθεσε στη Βουλή συνολικά 2.205 κοινοβουλευτικά αιτήματα (1.760 ερωτήσεις, 242 επίκαιρες ερωτήσεις, 155 αναφορές). Στα αιτήματα αυτά συναντάμε βέβαια την αναμενόμενη θεματολογία, αλλά σίγουρα όχι στον βαθμό που θα περίμενε κανείς. Μόνο 62 ερωτήσεις αναφέρονται σε «αλλοδαπούς», 61 σε Τούρκους (ή Τουρκία), 51 σε «λαθρομετανάστες», 74 σε Αλβανούς (ή Αλβανία), 26 σε Ρομά, μόλις 7 σε εκκλησιαστικά θέματα, 2 σε παλαιοημερολογίτικα μοναστήρια και 2 στους περιβόητους «αερωψεκασμούς».

Η Χρυσή Αυγή σε όλο το διάστημα της κοινοβουλευτικής της παρουσίας μέχρι τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα εφάρμοζε την τακτική του αιφνιδιασμού, εκμεταλλευόμενη την αμηχανία των άλλων πολιτικών σχημάτων, και κυρίως την αμφιθυμία της Νέας Δημοκρατίας, απέναντί της. Ήδη με την πρώτη κοινοβουλευτική της ερώτηση η Χρυσή Αυγή εξέθεσε την κυβέρνηση, με τη θλι-

4. Ενδεικτικά, βλ. εφ. *Χρυσή Αυγή*, 28.2.1993.

βερή εικόνα των υπουργών να συγκεντρώνουν στοιχεία για να απαντήσουν στον Γιώργο Γερμενή και τον Ηλία Κασιδιάρη που ζητούσαν «παροχή στοιχείων εφαρμογής διατάξεων του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας και του Νόμου 3838/2010».

Παράλληλα όμως μ' αυτή την εικόνα κοινοβουλευτικής πρόκλησης, η Χρυσή Αυγή δεν δίστασε να συμπλέει εξαρχής με την κυβέρνηση σε κρίσιμα νομοσχέδια, να μπλοκάρει τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής για το θέμα της Αγροτικής Τράπεζας (1.8.2012), να εξαίρει τον ρόλο του Λάτση (19.9.2012), να διαμαρτύρεται ακόμα και για την παραμικρή φορολόγηση των εφοπλιστών (3.11.2012), να είναι καταρχήν υπέρ της πώλησης νησίδων σε ιδιώτες (13.2.2013). Για τις πολιτικές προτεραιότητες της Χρυσής Αυγής, εξαιρετικά αποκαλυπτική είναι η δήλωση-ομολογία του Αρχηγού Μιχαλολιάκου κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού του 2013 στη Βουλή:

Γνώμη δική μου, γνώμη των Ελλήνων εθνικιστών τους οποίους έχω την τιμή να εκπροσωπώ είναι ότι από την πρώτη στιγμή, όταν ήρθαν εδώ οι ελεγκτές των δανειστών μας, των πιστωτών μας, θα έπρεπε αντί να υπάρχουν άλλες κόκκινες γραμμές, να υπάρχουν δύο κόκκινες γραμμές: μία για την εθνική άμυνα και μία για τη δημόσια τάξη (Βουλή, 11.11.2012).

Την ίδια περίοδο αναπτύσσεται η δράση στο «πεζοδρόμιο», και μάλιστα με επίσης διπλή στόχευση. Από τη μια μεριά ενισχύονται οι επιδεικτικές δράσεις ήπιας παραβατικότητας μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες. Από την άλλη, πολλαπλασιάζονται οι νυχτερινές επιθέσεις με θύματα κυρίως μετανάστες. Αυτές τις δεύτερες, βέβαια, η οργάνωση τις αρνείται συστηματικά. Αλλά ακόμα και τις δημόσιες δράσεις της είναι έτοιμη να αποκηρύξει. Μέχρι και το περιβόητο «εγέρθητω» του Γερμενή αποκήρυξαν σύσσωμοι οι συναγωνιστές του, και πρώτος ο ίδιος ο Αρχηγός. Πιο χαρακτηριστική η άρνηση των χρυσαυγιτών ότι η οργάνωση ευθύνεται για τις επιθέσεις στους μικροπωλητές της Ραφήνας και του Μεσολογγίου, που εκδηλώθηκαν με διαφορά λίγων ωρών, κατά συνέπεια ήταν απολύτως συντονισμένες, και πραγματοποιήθηκαν με τη συνοδεία τηλεοπτικής κάμερας. Στις απολογίες τους οι χρυσαυγίτες αποκήρυξαν αυτές τις ενέργειες. Ακόμα και ο Ηλιόπουλος, που πρωτοστάτησε στην επιδρομή της Ραφήνας, δήλωσε ότι «ήταν μια άστοχη πολιτικά ενέργεια και βέβαια λανθασμένη». Για να δικαιολογηθεί επικαλέστηκε το γεγονός ότι ήταν «μόλις δύο μήνες βουλευτής με μηδενική εμπειρία», ενώ

το αναποδογύρισμα ενός πάγκου ήταν μια αυθόρμητη άστοχη ενέργεια αγανάκτησης κάποιων φίλων του κόμματος που βρίσκονταν σε διαφορετικό σημείο από μένα και δυστυχώς δεν πρόλαβα να αποτρέψω.

ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ

ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΩΣ ότι μετά τις συλλήψεις οι νυχτερινές επιθέσεις των Ταγμάτων Εφόδου μειώθηκαν δραστικά, όπως επισημαίνει το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, το οποίο κατέγραψε 18 περιστατικά ρατσιστικής βίας στο διάστημα Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2013, ενώ ο μέσος όρος των προηγούμενων τριμήνων έφτανε τα 50. «Η σημαντική μείωση των κρουσμάτων ρατσιστικών επιθέσεων σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα του 2013», σημειώνει η Έκθεση του Δικτύου,

πέραν της θετικής διάστασης που φέρει, έρχεται προς επίρρωση των δεδομένων του Δικτύου για την ύπαρξη Ταγμάτων Εφόδου, για τα οποία η ελληνική πολιτεία άργησε δυστυχώς πολύ να λάβει μέτρα.⁶

Όλα τα στοιχεία συγκλίνουν στη βεβαιότητα ότι η Χρυσή Αυγή δεν είχε υπολογίσει ως πιθανό ενδεχόμενο την άσκηση διώξεων εις βάρος της και συνέχιζε να δρα με βάση την παλιά της τακτική. Η πάγια αντίδραση της ηγεσίας της σε κάθε καταγγελία εναντίον της ήταν να διαψεύδει τη συμμετοχή μελών της στο συγκεκριμένο συμβάν, να το αποδίδει σε σκευωρία πολιτικών της αντιπάλων και να εμφανίζεται η ίδια ως θύμα του «συστήματος». Αλλά με εξίσου μεγάλη έκπληξη φάνηκε να αντιμετωπίζει τις συλλήψεις και μεγάλο μέρος του πολιτικού συστήματος, ακόμα και κυβερνητικά στελέχη, με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να παρουσιάζεται διχασμένη ως προς τον τρόπο που πρέπει να αντιμετωπιστεί αυτό το *suī generis* πολιτικό κόμμα, από τη στιγμή που έχει τεθεί υπό διερεύνηση η ύπαρξη μιας εγκληματικής οργάνωσης στα σπλάχνα του.

Ενδεικτικός για την αμνηχανία του πολιτικού συστήματος μπροστά στις διώξεις είναι ο τρόπος που αντιμετώπισαν από εκείνη τη στιγμή και μετά την κοινοβουλευτική παρουσία της Χρυσής Αυγής τα κυβερνητικά στελέχη. Μόλις άρχισαν

6. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, *Ετήσια Έκθεση 2013*, www.unhcr.gr/1againstracism (goo.gl/Tgu70y).

οι συλλήψεις μελών της ηγεσίας της οργάνωσης, το υπουργείο Δημόσιας Τάξης σταμάτησε να απαντά στις ερωτήσεις των βουλευτών της, περιοριζόμενο σε μια πανομοιότυπη αρνητική δήλωση. Η πρώτη σχετική ανακοίνωση φέρει την υπογραφή του Νικολάου Δένδια και δημοσιοποιήθηκε στις 5.10.2013:

Σε απάντηση των ερωτήσεων που κατέθεσαν οι βουλευτές κ.κ. Α. Γρέγος, Η. Παναγιώταρος και Χ. Παππάς, σας γνωρίζουμε ότι κατόπιν της άσκησης ποινικής δίωξης για διεύθυνση και ένταξη σε εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 ΠΚ) σε βάρος πλειάδας στελεχών του κόμματος Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή και της διαταχθείσας προσωρινής κράτησης, μεταξύ άλλων, του γενικού γραμματέα και δύο ακόμη βουλευτών αυτού ως επικίνδυνων για την τέλεση νέων εγκλημάτων (άρθρο 282 ΚΠΔ), ευρισκόμεθα σε αδυναμία να υπεισέλθουμε σε θέματα τιθέμενα διά μέσων κοινοβουλευτικού ελέγχου υποβαλλομένων από βουλευτές της ομώνυμης κοινοβουλευτικής ομάδας, καθόσον η διεκπεραίωσή τους ενόσω εκκρεμεί η ποινική υπόθεση και αυτοί παραμένουν στην εν λόγω ομάδα και κόμμα θα ερχόταν σε αντίθεση με τα συνταγματικά και κοινοβουλευτικά θέσμια.⁷

Το ίδιο τυποποιημένο κείμενο αποτελεί, από τότε, τη σταθερή απάντηση που δίνει το εν λόγω υπουργείο σε ερωτήσεις τις οποίες καταθέτει η κοινοβουλευτική ομάδα της Χρυσής Αυγής. Ο ανασχηματισμός και η τοποθέτηση του Βασιλή Κικίλια στη θέση του αρμόδιου υπουργού δεν μετέβαλε αυτή την πρακτική. Και ασφαλώς είναι δείγμα κυβερνητικής αμνηχανίας το γεγονός ότι κανένα άλλο υπουργείο –ούτε καν το υπουργείο Δικαιοσύνης– δεν ακολουθεί τον ίδιο δρόμο. Όλοι οι υπουργοί απαντούν σα να μην έχει συμβεί τίποτα, λες και για κείνους δεν ισχύουν τα ίδια «συνταγματικά και κοινοβουλευτικά θέσμια».

Ο κ. Δένδιας είχε ξεκαθαρίσει αυτή την ιδιαίτερη στάση του και σε δημοσιογραφική του συνέντευξη:

Το ερώτημα αυτό με έχει απασχολήσει και προσωπικά, δεδομένου ότι δημιουργείται μία ισχυρή αντίφαση. Πώς είναι δυνατόν να μετέχει στον θεσμοθετημένο πολιτικό διάλογο ένα κόμμα που τουλάχιστον προδικαστικά αντιμετωπίζεται ως εγκληματική οργάνωση από τη δικαιοσύνη, και μάλιστα τον ανώτατο βαθμό της; Ως πρώτη δημόσια θέση, καθ' όσον αφορά το υπουργείο που προϊσταμαι, δεν προτίθεμαι να απαντώ στις ερωτήσεις του συγκεκριμένου κόμματος, στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου, την ίδια στιγμή που η δικαιοσύνη έχει κρίνει ότι υπάρχει ζήτημα σύστασης εγκληματικής οργάνωσης και έχουν απαγγελθεί κατηγορίες εις βάρος βου-

7. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, «Απάντηση σε ερωτήσεις των βουλευτών Α. Γρέγου, Η. Παναγιώταρου, Χ. Παππά», αρ. πρωτ. 7017/4/16908, 5.10.2013.

λευτών και στελεχών της Χρυσής Αυγής, ενώ ο ίδιος ο αρχηγός του κόμματος, μαζί με άλλους δύο βουλευτές του, κρατείται προσωρινά στις φυλακές.

Σε επόμενο ερώτημα ο Ν. Δένδιας είχε σχολιάσει το ενδεχόμενο κοινοβουλευτικού αποκλεισμού της Χρυσής Αυγής προτού τελεσιδικήσει η υπόθεσή της:

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως πρέπει να υπάρξει συνολική απάντηση της έννομης τάξης και του κοινοβουλευτισμού που να αίρει την αντίφαση αυτή. Είναι αλήθεια πως ευρισκόμεθα σε αχαρτογράφητα εδάφη, υπάρχουν πλείστα προβλήματα, αλλά δεν πρέπει να εκπέμψουμε αντιφατικά μηνύματα ούτε βεβαίως να ενυποθηκεύσουμε τους θεσμούς.⁸

Σε άλλη συνέντευξη ο ίδιος υπουργός ομολογούσε την κυβερνητική αμηχανία:

Καταρχάς, δεν υπάρχει δυνατότητα στο ισχύον νομικό πλαίσιο, και δεν πρόκειται κανείς να δημιουργήσει ad hoc θεσμικό πλαίσιο ειδικά για τη Χρυσή Αυγή. Υπάρχει όμως κάτι άλλο το οποίο πρέπει να λάβουμε υπόψη μας και αυτό αφορά και στη Δικαιοσύνη και στο Κοινοβούλιο. Εδώ έχουμε μία οιοει αντίφαση και στο πλαίσιο του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης, αλλά, αν θέλετε, και γενικά της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Ένα κόμμα, ύστερα από παραγγελία της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου, χαρακτηρίζεται ως εγκληματική οργάνωση. Ο χαρακτηρισμός επιβεβαιώνεται και από κατώτερα όργανα της Δικαιοσύνης που διεξάγουν την ανάκριση. Από την άλλη, το μόρφωμα αυτό παραμένει ως κόμμα αναγνωρισμένο από τον Άρειο Πάγο. Δεν υπάρχει νόμος ούτε συνταγματική πρόβλεψη για να επιλυθεί η αντίφαση. Θα πρέπει, λοιπόν, η Δημοκρατία, έστω και εκ των ενόντων, απέναντι σε αυτή την προφανή και πρωτοφανή πρόκληση να απαντήσει. Διότι η παράλληλη πορεία αυτών των δύο πραγματικότητων δεν είναι δυνατόν να διαρκέσει για πολύ.⁹

Η κυβερνητική αμηχανία δεν είχε βέβαια θεσμική, αλλά βαθιά πολιτική προέλευση. Ήταν εξαρχής γνωστό αυτό που επιβεβαιώθηκε σε μορφή καρικατούρας με την αποκάλυψη του βίντεο Μπαλτάκου-Κασιδιάρη, ότι δηλαδή υπήρχε μια διασύνδεση της οργάνωσης με την κορυφή του κυβερνητικού επιτελείου και ότι από μερίδα των συμβούλων του Μεγάρου Μαξίμου προετοιμαζόταν το ενδεχόμενο σύμπραξης με το ένα «άκρο» (τη Χρυσή Αυγή), προκειμένου να αναχαιτιστεί η πρόελαση του άλλου (του ΣΥΡΙΖΑ). Οι συλλήψεις απομάκρυναν αυτό το εφιαλτικό σενάριο, όμως τα υπολείμματα της γραμμής αυτής είναι

8. Συνέντευξη στον Γιώργο Τερζή και τον Γιάννη Σουλιώτη, εφ. *Η Καθημερινή*, 6.10.2013.

9. Συνέντευξη στον Λάμπρο Καλλαρύτη και τον Δημήτρη Κοτταρίδη, περ. *Επίκαιρα*, 17.10.2013.

ακόμα και σήμερα ανικνεύσιμα στις τάξεις της Νέας Δημοκρατίας, αλλά και σε σημαντική μερίδα μέσων ενημέρωσης.

Από την άλλη πλευρά, μια ευθεία αμφισβήτηση της δικαστικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα προέκυψε και από άλλες πολιτικές δυνάμεις. Όχι μόνο από τους Ανεξάρτητους Έλληνες, οι οποίοι μοιράζονται με τη Χρυσή Αυγή ένα μέρος του εκλογικού σώματος, αλλά ακόμα και από ορισμένα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ. Στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης ακούστηκαν φωνές εναντίον της άρσης ασυλίας κάποιων χρυσαυγίτων βουλευτών, ενώ αμφισβητήθηκε και η αναστολή της χρηματοδότησης του ναζιστικού μορφώματος. Πιο κραυγαλέα, η επιστολή του βουλευτή Αλέξη Μπρόπουλου προς τον πρόεδρο του κόμματος, στην οποία δηλώνεται ότι «δεν πρόκειται περί κλασικού ναζιστικού κόμματος», ότι

όσο η Χρυσή Αυγή βρίσκεται διακριτά σε πολεμική σχέση με την στρατηγική των κυρίαρχων αστικών δυνάμεων, ματαιώνεται ο ρόλος της ως συμμάχου ή εφεδρείας του συστήματος [...] πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η Χρυσή Αυγή διανύει ακόμη το πρώτο αντισυστημικό, αντιμνημονιακό στάδιο.¹⁰

Από την πλευρά της, η Χρυσή Αυγή επιχείρησε να αξιοποιήσει αυτές τις ανέλπιστες σανίδες σωτηρίας, για να ενισχύσει την προπαγάνδα περί «πολιτικών διώξεων». Η κοινοβουλευτική της δραστηριότητα μετά τις συλλήψεις, φυσικά, περιορίστηκε σημαντικά. Συνολικά από τον Οκτώβριο του 2013 μέχρι το τέλος Ιουλίου του 2014 οι βουλευτές της κατέθεσαν 648 κοινοβουλευτικά αιτήματα, κυρίως ερωτήσεις (570) και πολύ λιγότερες επίκαιρες ερωτήσεις, οι οποίες συζητούνται στην Ολομέλεια, απαιτούν δηλαδή τη φυσική παρουσία του ερωτώντος βουλευτή (63). Στο πρώτο τετράμηνο μετά τις συλλήψεις (1.10.2013-31.1.2014) κατέθεσαν 430 ερωτήσεις και 44 επίκαιρες ερωτήσεις, ενώ στο πεντάμηνο που ακολουθεί (1.2.2014-30.6.2014) 379 ερωτήσεις και μόλις 19 επίκαιρες ερωτήσεις. Και πάλι υπερτερούν εκείνες που έχουν θέμα τους Τούρκους ή την Τουρκία (23), ενώ ακολουθούν οι Αλβανοί-Αλβανία (12), οι «λαθρομετανάστες» (6), οι Ρομά (3), οι Πακιστανοί (2) κ.ά. Βέβαια, σημαντικό μέρος των ερωτήσεων αφορούσαν ευθέως τη δικαστική διερεύνηση της υπόθεσης, με προσωπικές επιθέσεις στην εφέτη Ιωάννα Κλάπα και συνεχείς διαμαρτυρίες για την επιλογή του Ν. Δένδια να μην απαντάει στις ερωτήσεις των χρυσαυγίτων. Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία αναδείχτηκε και η κυβερνητική διγλωσσία απέναντι στην οργάνωση. Γιατί, την ίδια ώρα, ο υπουργός Δικαιοσύνης υιοθετούσε την εντελώς αντίθεση στάση από τον συνάδελφό του της Δημόσιας Τάξης. Μάλιστα, ο Χαράλαμπος Αθανασίου δεν δίστασε να

10. «Να μην ψηφίσουμε τη διάλυση ενός νομίμου κόμματος», *Real News*, 19.1.2014.

«αδειάσει» επιδεικτικά και δημόσια τον Ν. Δένδια, απαντώντας σε ερώτηση του χρυσαυγίτη Δημήτρη Κουκούτση:

Κύριε συνάδελφε, βλέπετε ότι για τρίτη συνεχόμενη εβδομάδα είμαι συνεπής στο ραντεβού μας, με το κόμμα σας, με τις ερωτήσεις που κάνετε. Αυτά τα λέω για κάποιους που λένε ότι αποφεύγουμε να απαντούμε στις σχετικές ερωτήσεις σας. Προσέρχομαι καλόπιστα για ακόμα μια φορά να απαντήσω σε ζητήματα για τα οποία έδωσα εκτενείς και σαφείς απαντήσεις και διευκρινίσεις τόσο στην επιτροπή όσο και στην ολομέλεια.¹¹

Όσο για την πολιτική ουσία των κοινοβουλευτικών παρεμβάσεων της Χρυσής Αυγής, ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι ακόμα και προφυλακισμένος ο βουλευτής Α΄ Πειραιά Νικόλαος Κούζηλος κατέθεσε ερώτηση για να υπερασπιστεί τα συμφέροντα των εφοπλιστών, ζητώντας από την πολιτεία

να ενισχύσει τη θέση της χώρας ως παγκόσμιο ναυτιλιακό κέντρο με δράσεις που να παρέχουν κίνητρα για την εγκατάσταση ναυτιλιακών εταιρειών στην Ελλάδα, να καθιστούν ελκυστική την επιλογή εγγραφής στο ελληνικό νπολόγιο, να ενθαρρύνουν την είσοδο ναυτιλιακών κεφαλαίων στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα και να μειώνουν τα γραφειοκρατικά εμπόδια.¹²

11. Συνεδρίαση Ολομέλειας, 7.2.2014 (goo.gl/8KARZS).

12. Προς Υπουργό Ναυτιλίας και Αιγαίου, αρ. πρωτ. 967, 9.7.2014, «Δραματική μείωση του ελληνικού νπολογίου».

Η ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ

Τα ηγετικά στελέχη της οργάνωσης, στο σύνολό τους, μετά τη σύλληψή τους αρνήθηκαν κάθε σχέση με τον ναζισμό ή και τον εθνικοσοσιαλισμό. Μάλιστα, επιχειρήσαν να αποδείξουν με παραδείγματα από την προσωπική τους ζωή και τον οικογενειακό τους περίγυρο ότι δεν είναι δυνατόν να κατηγορούνται ως ναζί και ρατσιστές. Ο «Καιάδας» Γερμενής επικαλέστηκε το γεγονός ότι στο συγκρότημά του περιλαμβάνεται και ένας Ινδός, ενώ κάποιος μάνατζέρ του ήταν «έγχρωμος Αμερικανός», ο Ηλιόπουλος επισήμανε ότι ο παππούς του ήταν ιερέας, όπως και ο αδελφός του, ενώ ο πατέρας του ήταν ψάλτης, ο Μπαρμπαρούσης ότι η γυναίκα του κατάγεται από το Μεξικό, επομένως δεν έχει πρόβλημα με τους αλλοδαπούς κ.ο.κ.

Βέβαια, αυτή η άρνηση ακούγεται παράξενη, όταν την ίδια στιγμή υπάρχουν πάμπολλες αποδείξεις για το ακριβώς αντίθετο: για το ότι δηλαδή η σχέση της οργάνωσης με τον ναζισμό είναι ασφυκτική και διαρκής. Δεν είναι μόνο οι «πολιτικοί αντίπαλοι» της οργάνωσης εκείνοι που επιμένουν σ' αυτό, όπως ισχυρίζεται η Χρυσή Αυγή, και η διαπίστωση αυτή δεν αποτελεί μόνο κοινό τόπο του αντιφασιστικού κινήματος. Το σύνολο των επιστημόνων που έχουν αναλύσει την πολιτική ιδιαιτερότητα αυτού του μορφώματος συγκλίνουν απολύτως στον ναζιστικό του χαρακτήρα. Και μάλιστα επισημαίνουν ότι αυτός ο χαρακτήρας δεν ανήκει στο μακρινό παρελθόν, αλλά διατηρείται ακόμα και μετά την είσοδο της Χρυσής Αυγής στη Βουλή. Ξεχωρίζω τις μελέτες της Βασιλικής Γεωργιάδου, του Αντώνη Έλληνα, του Μάριου Εμμανουηλίδη και της Αφροδίτης Κουκουτσάκη, του Σταύρου Ζουμπουλάκη, του Σάββα Μιχαήλ, της Δέσποινας Παπαδημητρίου, του Κωστή Παπαϊωάννου, της Άννας Φραγκουδάκη και του Δημήτρη Χριστόπουλου.¹

Αναφέρω ενδεικτικά τις εύστοχες διαπιστώσεις της Βασιλικής Γεωργιάδου ότι «πρόκειται όχι απλώς για ένα προσωποκεντρικό ή ηγετικό κόμμα, αλλά για ένα μόρφωμα στο οποίο επικρατεί η “αρχή του αρχη-

1. Για τις μελέτες, βλ. την ενδεικτική βιβλιογραφία, εδώ, σ. 68-69.

γού” (Führerprinzip)», ότι υπήρχαν από την αρχή δύο (τουλάχιστον) κατηγορίες μελών στη Χρυσή Αυγή, κατά πρώτον εκείνων που ανήκουν στην ολιγομελή κλειστή ομάδα των επιτελικών και κατά δεύτερον των μελών-ακολούθων που υλοποιούν πιστά τις αποφάσεις των επιτελικών», ότι δηλαδή «η Χρυσή Αυγή δημιουργεί βάσιμες υποψίες για την ύπαρξη παράλληλων οργανωτικών δομών, πέραν εκείνων που αναφέρονται στο (νέο) καταστατικό της και λειτουργεί με χαρακτηριστικά “κόμματος-μιλίτσια”».

Στην ίδια μελέτη, η Γεωργιάδου επισημαίνει ότι «η [πρόσφατη] απάρνηση του ναζισμού [από τη Χρυσή Αυγή] είναι επιφανειακή» και εξηγεί:

Μια κάποια (λεκτική) τήρηση αποστάσεων εκ μέρους της Χρυσής Αυγής από τα ολοκληρωτικά πολιτικά καθεστώτα γίνεται με επιχειρήματα που δεν θίγουν τον σκληρό ιδεολογικό πυρήνα (βιταλισμός, εθνικο-κορπορατισμός, επιθυμία για χρήση βίας, εθνο-φυλετισμός), τις πρακτικές (στρατιωτικοποίηση, μαζική κομματική πολιτοφυλακή, μαζική εξολόθρευση) και την αισθητική (μυστικισμός, εκθειασμός του ανδρισμού και της δύναμης) αυτών των καθεστώτων.

Το συμπέρασμα είναι ότι «ο εθνικός-σοσιαλισμός, κεκαλυμμένος ή όχι, παραμένει μια ιδεολογική σταθερά της Χρυσής Αυγής».²

Την ίδια βεβαιότητα για τον ναζιστικό χαρακτήρα της οργάνωσης καταγράφουν στις Εκθέσεις τους και όλοι οι διεθνείς οργανισμοί που θορυβημένοι έστρεψαν την προσοχή τους σ’ αυτή την ωμή αναβίωση του χιτλερισμού σε ένα κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.³ Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον χαρακτήρα και τη δράση της οργάνωσης έχει και το πόρισμα των δύο εφετών ανακριτριών, με το οποίο ζητήθηκε από τη Βουλή η άρση της ασυλίας βουλευτών της Χρυσής Αυγής.⁴ Το πόρισμα περιλαμβάνει στοιχεία της δικογραφίας με τα οποία πιστοποιείται ο ναζιστικός χαρακτήρας της οργάνωσης, η (παρα)στρατιωτική δομή

2. Βασιλική Γεωργιάδου, «Η εκλογική άνοδος της Χρυσής Αυγής. Ψήφος-ρεβάνς των επισφαλών και νέες πολιτικές ευκαιρίες», στο Γιάννης Βούλγαρης και Ηλίας Νικολακόπουλος (επιμ.), 2012: *Ο διπλός εκλογικός σεισμός*, ό.π., σ. 185-219.

3. Πιο χαρακτηριστική η Έκθεση του Νιλς Μούζινιεκς, Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, μετά την επίσκεψή του στην Ελλάδα (28.1-1.2.2013), Στρασβούργο, 16.4.2013, προσβάσιμη στο goo.gl/DxCti7.

4. Ολόκληρο το κείμενο του πορίσματος είναι διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο της Εφημερίδας των Συντακτών, www.efsyn.gr (goo.gl/vn4zwl).

της, η απόλυτη ιεραρχία και η παντοδυναμία του Αρχηγού, καθώς και η άμεση γνώση των στελεχών για τη δράση των Ταγμάτων Εφόδου. Τα στοιχεία είναι συντριπτικά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, τα μηνύματα που βρέθηκαν στο κινητό του Γεωργίου Πατέλη με αποστολέα τον Ιωάννη Λαγό, το βράδυ της 12ης Σεπτεμβρίου 2013, όταν σημειώθηκε η αιματηρή επίθεση στους αφισοκολλητές του ΠΑΜΕ. «Μάλλον θα φάνε γερό πέσιμο τα κομμούνια σήμερα στο Πέραμα», ενημερώνει ο περιφερειάρχης (Λαγός) τον πυρηνάρχη Νίκαιας (Πατέλη). «Έχουν βγει και βάφουν, και μάζεψε ο Τάσος καμιά 30άρα και πάνε από κει». Και λίγα λεπτά αργότερα, η επιβεβαίωση της επιτυχούς έκβασης: «Πήραν μια πρώτη απάντηση». Το μόνο που βρήκε να πει για να αντικρούσει αυτά τα ντοκουμέντα ο συνήγορος του Λαγού ήταν ότι η επίθεση στο ΠΑΜΕ έγινε στις 23:50, ενώ τα μηνύματα έχουν καταγραφεί στις 20:50. Βέβαια κι αυτό το επιχειρήμα κατέρρευσε, μόλις όλοι κατάλαβαν ότι τα μηνύματα καταγράφονται με ώρα UTC, με διαφορά δηλαδή τριών ακριβώς ωρών από την ώρα Ελλάδας.

«ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΝΑΖΙ»

ΟΙ ΜΟΝΟΙ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ να υιοθετούν τον ισχυρισμό ότι όλα τα φαινόμενα απατούν και ότι πρόκειται απλώς για «εθνικιστές» είναι ορισμένοι δικηγόροι που βρέθηκαν στον περίγυρο της οργάνωσης και κάποιοι δημοσιογράφοι οι οποίοι, για δικούς τους λόγους, επιχειρούν να φανούν αρεστοί στο ακροατήριο της Χρυσής Αυγής. Ίσως το πιο γκροτέσκο παράδειγμα είναι εκείνο του Μάκη Τριανταφυλλόπουλου, ο οποίος σε τηλεοπτική εκπομπή του φρόντισε να απαλλάξει τον Κασιδιάρη από την πιο κραυγαλέα ταύτισή του με τον ναζισμό, δηλαδή το τατουάζ με τον αγκυλωτό σταυρό που φέρει στο αριστερό του μπράτσο. «Ο κ. Κασιδιάρης έβγαλε το σήμα και μου το 'δειξε και όντως δεν είναι η σβάστικα του Χίτλερ αλλά το σύμβολο του Σλίμαν από την Τροία», δηλώνει ο Τριανταφυλλόπουλος. Και προσθέτει: «Αν ήθελε να κάνει τον αγκυλωτό θα τον έκανε κανονικά, δηλαδή δεξιόστροφο και όχι αριστερόστροφο». Βέβαια, το τατουάζ του Κασιδιάρη όχι μόνο είναι δεξιόστροφο όπως η ιτλερική σβάστικα, αλλά είναι και στραμμένο κατά 45 μοίρες, όπως ακριβώς το σχεδίασε δηλαδή ο Αδόλφος. Παρ' όλα αυτά, ο Κασιδιάρης δεν έχει κανένα δισταγμό να απαντά στα ερωτήματα που του θέτουν στη διαδικτυακή εκπομπή της οργάνωσης με τον ακόλουθο τρόπο:

Τι να πω για το τατουάζ; Εντάξει, ρε παιδιά, αν δεν μπορεί κανείς να αναγνωρίσει την ελληνικότητα αυτών των συμβόλων, αν μη τι άλλο, είναι ηλίθιος. Δεν έχω να πω τίποτα άλλο. Αν δεν μπορεί κανείς να δει ότι αυτά τα σύμβολα είναι καθαρά ελληνικά, είναι εκτός τόπου και χρόνου.⁵

Αφού έπεισε τον κ. Τριανταφυλλόπουλο, γιατί να μην πείσει και τους θαμώνες της εκπομπής του;

Πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι ακόμα και στην πρώτη περίοδο της δράσης της, τότε που επιδείκνυε ανοικτά τα ναζιστικά της σύμβολα, η Χρυσή Αυγή χρη-

5. «Πολιτική Εκπομπή Χρυσής Αυγής», 5.8.2013 (goo.gl/zuSLVm). Ο Κασιδιάρης έχει γράψει και ειδικό άρθρο για την ελληνικότητα της σβάστικας. Βλ. Ηλίας Κασιδιάρης, «Η ελληνικότητα των συμβόλων», 6.8.2013 (goo.gl/UBMG1P).

σιμοποιούσε τον «διπλό λόγο», όπως κάνουν όλα τα παρόμοια μορφώματα, δηλαδή «προς τα έξω» δήλωνε «εθνικιστική» και μόνο στους μνημένους «εθνικοσοσιαλιστική». Γεγονός είναι ότι η χρήση του όρου «εθνικιστές» ως καταλληλότερου από το βεβαρυμένο «εθνικοσοσιαλιστές» και το ξενικό «ναζιστές» είχε εισαχθεί στη ρητορική της οργάνωσης από δεκαετίες. Η χρήση του, όμως, συνοδεύταν από τις αναγκαίες επεξηγήσεις, και κυρίως τη διαρκή υπόμνηση ότι «ο δικός μας εθνικισμός» είναι ιδιαίτερος. «Το να είμαι εθνικιστής σημαίνει πως δέχομαι την τρίτη μεγάλη ιδεολογία της Ιστορίας, την πιο εξελιγμένη και πιο φυσική», γράφει ανώνυμος αρθρογράφος,⁶ ενώ σε απάντηση επιστολής που υποστηρίζει ότι ο εθνικοσοσιαλισμός και η σβάστικα έχουν ελληνική προέλευση και ότι ο Χίτλερ σκεφτόταν ως Έλληνας, ενώ «οι Γερμανοί ήταν οι πιο άσφογοι και ιπποτικοί κατακτητές που είχαν περάσει από την Ελλάδα», η οργάνωση θα εξηγήσει:

Συναγωνιστή, ας μην έχουμε την απαίτηση από όλους τους φίλους και τους συναγωνιστές να έχουν πλήρη γνώση όλων των λεπτομερειών του πολέμου. Άλλωστε ζούμε σε μια περίοδο όπου σιγά σιγά αποκαλύπτεται η αλήθεια, και όλοι θα μάθουν ποιοι πραγματικά ευθύνονται για ό,τι συνέβη στην πατρίδα μας.⁷

Κάθε τόσο υπάρχει η υπόμνηση:

Ο δικός μας Εθνικισμός έχει προπαντός περιεχόμενο Φυλετικό και Κοινωνικό και δεν αποτελεί μια γενικότητα αντιλήψεων υπέρ του Έθνους, αλλά έχει συγκεκριμένη ιδεολογική δόμηση και πολιτική άποψη.⁸

Όσο για το ποια ακριβώς είναι αυτή η «τρίτη ιδεολογία» που ενστερνίζονται, θα το αναφέρουν σε άλλο κείμενο:

Ο τρίτος δρόμος της πολιτικής στον αιώνα μας ήταν ο δρόμος των Λαϊκών Εθνικιστικών Κινήσεων της Ευρώπης του μεσοπολέμου. Αυτής της μορφής η πολιτική επικράτησε στην Ελλάδα με το καθεστώς της 4ης Αυγούστου, στην Ιταλία με τον Φασισμό και στη Γερμανία με τον Εθνικοσοσιαλισμό. Είναι προφανές ότι ο Εθνικισμός των Καιρών μας έχει άμεση σχέση με τα καθεστώτα αυτά του μεσοπολέμου.⁹

Μετά την –προσχηματική και προσωρινή όπως αποδείχθηκε– αναστολή της δράσης της οργάνωσης, τον Απρίλιο του 2006 δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της ένα κείμενο, όπου ξεκαθαρίζεται ότι από τούδε και στο εξής θα ονομά-

6. «Ο δρόμος του εθνικιστή», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 14.1.1994.

7. «Είμαστε εθνικιστές», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 21.1.1994.

8. «Εθνικιστές και “Εθνικιστές”», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 16.9.1994.

9. «Τι δεν είναι εθνικισμός», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 17.3.1995.

ζονται «εθνικιστές», χωρίς αυτό να σημαίνει ότι «άλλαξαν ιδέες», απλώς το θεωρούν «περισσότερο πολιτικά δόκιμο».¹⁰ Αλλά μέχρι σήμερα η επίσημη ιδεολογική διακήρυξη που είναι αναρτημένη στον ιστότοπο της οργάνωσης με τίτλο *Χρυσή Αυγή. Ένα κίνημα ιδεολογικό*, αρνείται μεν τους χαρακτηρισμούς «φασίστες» και «ναζιστές», αλλά εξηγώντας την άρνηση καταφέρεται μόνο εναντίον του φασισμού, ο οποίος προέβλεπε ένα ισχυρό κράτος, και αντίθετα υποστηρίζει ότι «στο σκληρό πυρήνα της πίστης της Χρυσής Αυγής ευρίσκεται το Έθνος-Φυλή». Πρόκειται για την πεμπτουσία του γερμανικού εθνικοσοσιαλισμού.

- ♦ Τα βιβλία του Μιχαλολιάκου που επανεκδόθηκαν το 2012 είναι υμνικά και όχι απλώς απολογητικά για τον Χίτλερ, τον οποίο μάλιστα φροντίζουν να απαλλάξουν τόσο για την επίθεση κατά της Ελλάδας, αλλά ακόμα και για τα εγκλήματα της Κατοχής.
- ♦ Παρόμοιες θέσεις εξακολουθούν να δημοσιεύονται σωρηδόν στο ιδεολογικό περιοδικό της οργάνωσης.
- ♦ Το ιδεολογικό μανιφέστο *Χρυσή Αυγή προς το μέλλον* (2010) είναι ένα ανοιχτά ναζιστικό κείμενο, το οποίο μάλιστα αναλύει την τακτική και τη στρατηγική του «πολιτικού πολέμου», αναφερόμενο ευθέως στη βίαιη και παράνομη δράση της οργάνωσης.
- ♦ Την ίδια περίοδο οι εκδόσεις της οργάνωσης «Νέα Σπάρτη» εκδίδουν και νέα βιβλία του Χίτλερ, ενώ ακόμα και το λογότυπο των εκδόσεων «NS» παραπέμπει ευθέως στον εθνικοσοσιαλισμό (Nationalsozialismus).
- ♦ Παράλληλα, και με κάθε ευκαιρία, τα στελέχη της οργάνωσης φέρουν εμβλήματα που παραπέμπουν στον ναζισμό, ακολουθώντας το παράδειγμα ομοϊδεατών τους στο εξωτερικό (κυρίως τη Γερμανία, όπου η ανοιχτή ναζιστική προπαγάνδα απαγορεύεται με νόμο). Η Ελένη Ζαρούλια, όπως και όλα τα προβεβλημένα στελέχη της οργάνωσης, κυκλοφορούν μονίμως με φούτερ LONSDALE (αυτό το φορούν οι νεοναζί, επειδή με ένα ανοιχτό γιλέκο ή ζακετάκι από πάνω μπορεί να φαίνονται μόνο τα γράμματα NSDA και να παραπέμπει στο χιτλερικό κόμμα NSDAP), ο «θεωρητικός» της οργάνωσης Γ. Μάστορας (ψευδώνυμο του Γ. Μισιάκα, τον οποίο ο Μιχαλολιάκος έχει διορίσει στη Βουλή) φέρει άλλοτε το σήμα των Ταγμάτων Εφόδου (των SA) και άλλοτε της ταξιαρχίας Nordland των SS. Ακόμα και στο τρισάγιο των δύο δολοφονημένων μελών τους, δίπλα στον μαϊάνδρο είχαν το σήμα Υρ του ρουινικού αλφαβήτου, το οποίο έφεραν τα SA. Όσο για τον μαϊάνδρο, κι αυτόν τον θεωρούν επισήμως στο περιοδικό τους ένα είδος «εξελιγμένης» σβάστικας.

10. «Εθνικιστές ή Ναζιστές;», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 6.4.2006.

ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ

ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΝΩΝ ΑΡΝΗΣΕΩΝ τους στις ερωτήσεις των ανακριτών, τα ηγετικά στελέχη της Χρυσής Αυγής επαναλάμβαναν διαρκώς ότι είναι ανύπαρκτο το πρώτο καταστατικό της οργάνωσης, αντίγραφο του οποίου κατέθεσα στη φάση της προκαταρκτικής έρευνας, μαζί με τον χειρόγραφο κανονισμό της «Εκπαιδευτικής Τάξης Πρωτεσίλαος», της πρώτης δηλαδή μορφής των Ταγμάτων Εφόδου.

Τα δύο ψευδεπίγραφα κείμενα απηχούν ακραιφνείς εθνικοσοσιαλιστικές θέσεις, οι οποίες ουδεμία σχέση έχουν με την πραγματική ιδεολογία της Χρυσής Αυγής, η οποία υπερασπίζεται τις αρχές και θέσεις του ελληνικού εθνικισμού,

θα πει ο Μιχαλολιάκος. Βέβαια, αμέσως μετά ο Αρχηγός θα παραδεχτεί ότι τα κείμενα της πρώτης φάσης της οργάνωσης «απηχούσαν αντιλήψεις εθνικοσοσιαλιστικές, τις οποίες τώρα δεν αποδέχομαι», οπότε αυτοδιαψεύστηκε, αλλά την ίδια στάση θα κρατήσουν στις αρχικές τους απολογίες όλα τα ηγετικά στελέχη. Ο Ηλίας Κασιδιάρης θα υποστηρίξει ότι «τα συγκεκριμένα έγγραφα δεν τα αναγνωρίζω, τα χαρακτηρίζω βλακώδη, ψευδεπίγραφα και κατασκευασμένα», ενώ ο Ηλίας Παναγιώταρος θα πει ότι «το υποτιθέμενο καταστατικό είμαι σίγουρος ότι είναι δημιούργημα της φαντασίας του δημοσιογράφου Δημήτρη Ψαρρά, γνωστού για τις απολύτως εκθρικές διαθέσεις έναντι της ιδεολογίας μας και του κόμματός μας» και ο Χρήστος Παππάς θα ισχυριστεί: «Ουδεμία σχέση έχω με τα έγγραφα αυτά, ομολογώ σίγουρα ότι κατά οιοδήποτε τρόπο δεν απηχούν σχέσεις της Χρυσής Αυγής αλλά ούτε και δικές μου και σε ό,τι αφορά το καταστατικό το θεωρώ βλακώδες», ενώ το έγγραφο Πρωτεσίλαος είναι «ένα επίσης άγνωστο προς εμέ κείμενο, ανυπόγραφο, εκτός πολιτικής πραγματικότητας παραληρηματικού χαρακτήρα, το οποίο και δεν με εκφράζει».

Την ομερτά των χρυσαυγιτών στο θέμα του αρχικού καταστατικού τους έσπασε μόνο ο Νικόλαος Μίχος, ο οποίος στο απολογητικό του υπόμνημα παρα-

δέχεται την ύπαρξη του εγγράφου, αλλά έχει τη δικαιολογία ότι «είναι ένα σχέδιο επί χάρτου, της δεκαετίας του '80». Οι ανακριτές εντόπισαν τη διαφοροποίηση αυτή και τον ρώτησαν:

Πώς γνωρίζετε ότι το συγκεκριμένο κείμενο κυκλοφορούσε ως σχέδιο τη δεκαετία του '80; Σε ποιους ιδεολογικούς χώρους κυκλοφορούσε και ποια η σχέση του με την ιδεολογική βάση της Χρυσής Αυγής;

Απαντώντας, ο Μίκος θα προβεί σε μια αποκάλυψη:

Μόλις προχθές πληροφορήθηκα από κάποιον συγκαταλεγμένο μου την ύπαρξη του συγκεκριμένου σχεδίου. Δεν θυμάμαι ποιος ακριβώς συγκαταλεγμένος μου το επεσήμανε πρώτη φορά. Εγώ ουδέποτε το είχα δει. Πάντως και εγώ εικάζω ότι από τον τρόπο και τον τύπο της γραφής του πρέπει να είχε γραφεί εκείνη την εποχή.

Σύμφωνα λοιπόν με τη δική του ομολογία, κάποιος εκ των Μιχαλολιάκου, Παππά, Παναγιώταρου, Κασιδιάρη και Λαγού είχε παραδεχτεί την ύπαρξη του εγγράφου, έστω και ως «σχεδίου». Ας τα βρουν μεταξύ τους.

Βέβαια, τόσο το καταστατικό όσο και το έγγραφο «Πρωτεσίλαος» είναι γνήσια. Και εκτός από τα στοιχεία που ήδη έχουν κατατεθεί στη δικαιοσύνη υπάρχουν πολλά άλλα, ήδη γνωστά, τα οποία επιβεβαιώνουν αυτή τη γνησιότητα. Πρώτα πρώτα, η δημοσιοποίηση του καταστατικού αυτού δεν είναι κάτι καινούργιο. Το ντοκουμέντο έχει έρθει στο φως ήδη από το 1998, στο πλαίσιο των δημοσιογραφικών ερευνών για τη δολοφονική επίθεση της Φάλαγγας απέναντι από τα δικαστήρια της Ευελπίδων.¹¹ Μεγάλο τμήμα του καταστατικού περιλαμβάνεται στο σχετικό βιβλίο μου, καθώς και στο βιβλίο του δημοσιογράφου Νίκου Χασαπόπουλου, ο οποίος είχε εντελώς διαφορετικές πηγές.¹² Ουδέποτε μέχρι τις συλλήψεις είχε αμφισβητηθεί το καταστατικό αυτό.

Όσο για το επιχείρημα ότι το γνήσιο καταστατικό είναι εκείνο που κατατέθηκε με ημερομηνία 30 Αυγούστου 2012, μάλλον επιβεβαιώνει παρά διαψεύδει την ύπαρξη του προγενέστερου κειμένου. Αυτό το νέο καταστατικό εγκρίθηκε, λέει, από το Πολιτικό Συμβούλιο της Χρυσής Αυγής στις 22 Αυγούστου 2013. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμα και το Μνημόνιο αναφέρεται μέσα. Αλλά με ποιο καταστατικό πορεύονταν μέχρι τότε; Αστεία πράγματα. Το ότι δεν επρόκειτο να καταθέσουν στον Άρειο Πάγο ένα καταστατικό που αναφέρεται στη

11. Ιός, «Η μαύρη βίβλος της Χρυσής Αυγής», *Ελευθεροτυπία*, 2.7.1998.

12. Δημήτρης Ψαρράς, *Η μαύρη βίβλος της Χρυσής Αυγής. Ντοκουμέντα από την ιστορία και τη δράση μιας ναζιστικής ομάδας*, Πόλις, Αθήνα 2012, σ. 53-62 και Νίκος Χασαπόπουλος, *Χρυσή Αυγή. Η ιστορία, τα πρόσωπα και η αλήθεια*, Λιβάνης, Αθήνα 2013, σ. 38. Στο ίδιο υπάρχει και ρεπορτάζ για την «Εκπαιδευτική Τάξη Πρωτεσίλαος», σ. 27-28 και 113.

διφυή οργανωτική δομή της Χρυσής Αυγής (πολιτικό και στρατιωτικό σκέλος, τα οποία ονομάζονται «οργανωτική» και «διοικητική» πτέρυγα, αντιστοίχως) είναι προφανές. Καμιά οργάνωση τέτοιου είδους δεν καταθέτει δημόσια τα εσωτερικά της έγγραφα.

Διαθέτουμε, επιπλέον, αρκετά στοιχεία, τα οποία επιβεβαιώνουν τη γνησιότητα του κρυφού πρώτου καταστατικού. Και μάλιστα αυτά τα στοιχεία τα αντλούμε από την εφημερίδα της οργάνωσης, σε κείμενα σχετικά πρόσφατα, και πάντως όχι τόσο παλιά που να επικαλούνται τις απερισκεψίες της νιότης τους οι Μιχαλολιάκος και Παππάς. Το πρώτο είναι ένα άρθρο του Ηλία Κασιδιάρη, στο οποίο περιγράφεται ο τρόπος εισδοχής νέων μελών στην οργάνωση:

Ένας ακόμη πυρήνας υποδοχής νέων μελών έλαβε τέλος και το ερχόμενο Σάββατο θα πραγματοποιηθεί στα γραφεία της Κεντρικής Διοικήσεως η τελετή λήξης και η καθιερωμένη παρουσίαση των δόκιμων συναγωνιστών. Η Χρυσή Αυγή δεν είναι ένα ακόμη αστικό κόμμα και εκ των πραγμάτων δεν επιδιώκει την εγγραφή νέων μελών με σκοπό την αύξηση –στα χαρτιά– του δυναμικού της. Δεν αρκεί ασφαλώς μία τυπική αίτηση και μία υπογραφή για να γίνει κανείς μέλος της Χρυσής Αυγής. Δεν αρκεί μία επίσκεψη, μία σύντομη γνωριμία, μία συζήτηση ή μία δήλωση κοινών πεποιθήσεων. Η ένταξη στο Κίνημα είναι μία διαδικασία τόσο χρονοβόρος όσο και επίπονη. Σημειώστε πως οι συναγωνιστές που αποφοιτούν από τα καθιερωμένα σχολεία εκπαίδευσης –όπως αυτό που ολοκληρώνεται το ερχόμενο Σάββατο– δεν ονομάζονται μέλη, αλλά δόκιμοι. Παραμένουν δηλαδή υπό δοκιμή και αυτή η κατάσταση συνεχίζει να ισχύει για αρκετό καιρό. Πολλοί νεότεροι, όταν τους εξηγούμε πως το πρώτο βήμα για την ένταξη είναι η συμμετοχή στον πυρήνα υποδοχής νέων μελών, συνεχίζουν με δεκάδες επιμέρους ερωτήσεις και απορίες. Εκ των προτέρων ενημερώνω πως κανενός η περιέργεια δεν λύνεται και κανείς δεν λαμβάνει απάντηση, παρά μόνο εάν συμμετάσχει ο ίδιος στη διαδικασία και ζήσει σε πραγματικό χρόνο όλες τις δραστηριότητες των πυρήνων. Αυτό για το οποίο μπορούμε με βεβαιότητα να ομιλήσουμε είναι η προοπτική αυτής της ιστορίας και ο ουσιαστικός σκοπός των αρμοδίων οργάνων του κόμματος. Η Χρυσή Αυγή –δηλαδή ο σύγχρονος εθνικισμός– έχει ανάγκη από προσωπικότητες πολυσιδεείς και ολοκληρωμένες. Ο πόλεμος σήμερα δίνεται σε διάφορα πεδία, έτσι εκ των πραγμάτων οι πολεμιστές μας οφείλουν να εκπαιδευτούν σε όλα τα αντικείμενα που οι σύγχρονες συνθήκες απαιτούν.

Υπάρχει ολοκληρωμένος χρυσαυγίτης; Αρκεί να είναι κάποιος «ψαγμένος», διαβασμένος ή σκληρός μαχητής του δρόμου; Ποια είναι τα βασικά αντικείμενα εκπαίδευσης ενός δόκιμου και ποια τα κριτήρια αξιολόγησής του; Πολλούς νέους αναγνώστες της εφημερίδας αυτής απασχολούν ανάλογα ερωτήματα. Υπάρχει φυσικά εύκολος τρόπος – αν όχι να τα επιλύσουν, του-

λάχιστον να πάρουν μία πρώτη γεύση από την πραγματική εικόνα και δράση του Κινήματος. Ραντεβού αυτό το Σάββατο στις 8, στα γραφεία της Τ.Ο. Αθηνών, Σολωμού 74.¹³

Τι μας αποκαλύπτει το κείμενο αυτό;

1. Εξηγεί ότι η διαδικασία εισδοχής νέων μελών πραγματοποιείται μέσω των Πυρήνων Υποδοχής νέων μελών. Αυτή είναι η διαδικασία που περιγράφεται στο αρχικό καταστατικό, όπου ρητά αναφέρονται οι «Πυρήνες Υποδοχής νέων μελών» (άρθρο 2.2.1). Αντίθετα, στο καταστατικό του 2012, το οποίο επικαλείται σύσσωμη η υπόδικη ηγεσία της οργάνωσης, δεν υπάρχει ούτε λέξη σχετική.
2. Αναφέρει ακόμα ότι και μετά την «αποφοίτησή» τους από τους Πυρήνες Υποδοχής νέων μελών, τα μέλη αυτά παραμένουν «δόκιμα», και μάλιστα για «αρκετό καιρό». Αυτό προβλέπεται στο κρυφό καταστατικό (άρθρο 12.1.2), ενώ στο καταστατικό του 2012 δεν υπάρχει καν η φράση «δόκιμο» μέλος! Μια δεύτερη απόδειξη, δηλαδή, για το ποιο είναι το πραγματικό καταστατικό της οργάνωσης.
3. Για την πραγματική δράση των μελών της Χρυσής Αυγής, το κείμενο παραδέχεται ότι δεν μπορεί να αποκαλυφθεί παρά μόνο σε όσους «συμμετάσχουν σε πραγματικό χρόνο και ζήσουν όλες τις δραστηριότητες των πυρήνων». Παραδέχεται, δηλαδή, ότι υπάρχει μια κρυφή, μη ανακοινώσιμη δράση που θα αποκαλυφθεί εν καιρώ στους υποψήφιους, εφόσον περάσουν τα στάδια της «μύησης».
4. Όσο για το περιεχόμενο αυτής της δραστηριότητας, το κείμενο αναφέρεται, μεταξύ άλλων, και σε «σκληρούς μαχητές του δρόμου», διαψεύδοντας τις διαβεβαιώσεις περί «νομιμότητας», από τις οποίες βρΐθουν οι απολογίες των υποδίκων χρυσαυγιτών.
5. Αποκαλυπτικό είναι και το γεγονός ότι το κείμενο-πρόσκληση για «εκπαίδευση» υπογράφει εκείνος που έχει υποδεικτεί –σύμφωνα και με ορισμένες μαρτυρίες– ως «εκπαιδευτής» της οργάνωσης.

Μία βδομάδα μετά το κείμενο του Κασιδιάρη, η εφημερίδα της οργάνωσης δημοσίευσε και δεύτερο σχετικό άρθρο.¹⁴ Το κείμενο επιβεβαιώνει την ύπαρξη αυτών των Πυρήνων, την εκπαίδευσή τους, την τυφλή πειθαρχία, το στρατιωτικό σύστημα, τον ανοιχτό ρατσισμό και τους στόχους της δράσης της:

Για μια ακόμη φορά ένας Πυρήνας Υποδοχής Νέων Μελών της Χρυσής Αυγής ολοκλήρωσε τις εκπαιδευτικές του διαδικασίες με επιτυχία επειδή

-
13. Η[λίας] Κ[ασιδιάρης], «Πώς μπορώ να γίνω μέλος στην Χρυσή Αυγή;» εφ. *Χρυσή Αυγή*, 13.1.2005.
 14. Γιώργος Μάστορας [Μισιάκας], «Ο Πυρήνας Υποδοχής νέων μελών», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 20.1.2005.

κατάφερε να εμφυσήσει στις συνειδήσεις των υποψηφίων Συντρόφων μας το πνεύμα του Χρυσουγιτισμού, ο οποίος αποτελεί τον τρόπο Σκέψης και Δράσης, τον Τρόπο Ζωής του Γνήσιου και Επαναστατικού Ελληνικού Εθνικισμού της Σύγχρονης Εποχής. Και το πνεύμα του Χρυσουγιτισμού σημαίνει Αίμα, Τιμή, Πίστη, Αφοσίωση, Γνώση, Δύναμη, Αυταπάρνηση. Σημαίνει ότι συνειδητοποιείς πως το να θέλεις να είσαι ενταγμένος στη Χρυσή Αυγή δεν αποτελεί αντικείμενο χομπισμού ή χάσιμο χρόνου, αλλά πλήρη συμφωνία με την μυστική φωνή του Αίματος για την εσωτερική ολοκλήρωση και την εξωτερική της Αγωνιστικής διάθεσης, την πλήρη εφαρμογή του τρίπτυχου Πίστευε – Υπάκουε – Πολέμα, προσθέτοντας έτσι ένα μικρό αλλά πολύ σημαντικό λιθαράκι στον Ιερό Αγώνα του Κινήματος για μια Μεγάλη Ελλάδα σε μια Ελεύθερη Ευρώπη, Ενάντια στην Παγκοσμιοποίηση και τις πολυπολιτισμικές κοινωνίες, Ενάντια στον Καπιταλισμό και τα τσιράκια του, Ενάντια στην διαπλοκή των κεφαλαιοκρατικών συμφερόντων και την πλήρη ασυδοσία τους, Ενάντια στους ξένους μετανάστες, νόμιμους και μη, και την εξαθλίωση των λαϊκών στρωμάτων προς όφελος των κερδοσκόπων και όσων εσκεμμένα οδηγούν τους Έλληνες στη φτώχεια, την πείνα και την ανεργία. Στη μεγάλη Ελληνική Λευκή Οικογένεια της Χρυσής Αυγής, οι παλιοί υποδέχονται τους Νέους όχι με εγωισμό και νομποισμό, αλλά ως Συντρόφους, ως Συμμαχητές στην αιώνια διαμάχη του Ήλιου με το σκοτάδι, ως Συναγωνιστές στον Κοινό Αγώνα εναντίον του «αιώνιου Εβραίου», που αποτελεί τη ναυαρχίδα του μίσους και της κυριαρχίας του σιωνισμού σ' ολόκληρο τον πλανήτη.

Το κείμενο τελειώνει με το σύνθημα «Ζήτω η Νίκη», το ίδιο που κραύγασε ο Αρχηγός έξω από τα δικαστήρια μετά την απολογία του, που βέβαια δεν είναι τίποτα άλλο παρά μετάφραση του χιτλερικού «Sieg Heil», του συνθήματος με το οποίο έκλεινε τις ομιλίες του ο γνήσιος Φύρερ και το φέρει στο μπράτσο του σε τατουάζ ο προφυλακισμένος βουλευτής Παναγιώτης Ηλιόπουλος.

Αλλά ακόμα κι αυτό το καταστατικό-βιτρίνα που σκαρφίστηκαν μετά τις εκλογές του 2012 περιέχει ενδιαφέρουσες ομολογίες, λ.χ. το άρθρο 6.4:

[Κάθε μέλος] δικαιούται να απολαμβάνει της ηθικής, πολιτικής και κάθε άλλου είδους κάλυψης και αλληλεγγύης του κόμματος για την πάσης φύσεως δράση που αναπτύσσει μέσα στα πλαίσια της προάσπισης και ενίσχυσης των ιδεολογικών και πολιτικών θέσεων και αρχών του κόμματος.

Αυτή την «κάλυψη» του ενός από τον άλλο βλέπουμε σήμερα να τίθεται σε εφαρμογή. Βέβαια, αυτή η αλληλοκάλυψη αναφέρεται στα ηγετικά στελέχη. Τα απλά μέλη, όπως θα διαπιστώσουμε, είναι απολύτως αναλώσιμα.

Πιο αποκαλυπτική είναι η προσπάθεια της οργάνωσης να ρίξει την ευθύνη για τη δράση της στον... Άρειο Πάγο! Γράφει η ανυπόγραφη ανακοίνωσή της, επικαλούμενη το νέο καταστατικό, στις 30.9.2013:

Εάν κάποιος ανόητος πιστεύει στ' αλήθεια πως αυτό το «έγγραφο» έχει κάποια σχέση με το πραγματικό καταστατικό της Χρυσής Αυγής, θα πρέπει να αναζητήσει τις ευθύνες του ίδιου του Αρείου Πάγου και της εκάστοτε ηγεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών που επέτρεψαν κατ' επανάληψιν στο Κίνημά μας να συμμετάσχει σε εκλογικές διαδικασίες τις τελευταίες δεκαετίες. Αν είναι ποτέ δυνατόν το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας να έδινε έγκριση, για να κατέλθει σε εκλογές μια «εγκληματική οργάνωση».¹⁵

Πιο ωμή ομολογία δεν μπορούσε να υπάρξει. Γιατί επιβεβαιώνει ότι εφόσον ισχύουν όσα λέει το αρχικό καταστατικό, τότε πρόκειται για «εγκληματική οργάνωση»!

Τα επίμαχα σημεία του αρχικού (και απολύτως γνήσιου) καταστατικού είναι εκείνα που αναφέρονται στον εθνικοσοσιαλισμό, στην Αρχή του Αρχηγού (το περίφημο *Führerprinzip*, που τόσο μπέρδεψε κάποιους δημοσιογράφους) και στη στρατιωτική δομή της οργάνωσης (με αναφορά μάλιστα σε «βαθμούς», από τον φαλαγγίτη και τον πυρηνάρχη μέχρι τον φαλαγγάρχη). Τίποτα απ' αυτά δεν περιλαμβάνονται στο καταστατικό-βιτρίνα, παρά το γεγονός ότι κι αυτό εξασφαλίζει την παντοδυναμία του Ν. Μιχαολιάκου. Αλλά όλα τα βρίσκουμε σε αφθονία στα δημοσιευμένα κείμενα της οργάνωσης και, βέβαια, στη δράση της. Η ίδια η Αρχή του Αρχηγού εμφανίζεται σε δημόσια κείμενά της, με τη διατύπωση μάλιστα ότι «είναι αξιώτερη από την αρχή της πλειοψηφίας».¹⁶ Αποκαλυπτική είναι και η απουσία ακόμα και της λέξης «Αρχηγός» στο καταστατικό-βιτρίνα, το οποίο έχει συνταχθεί προφανώς για να εμφανίσει την οργάνωση ως νομοταγές κόμμα και να απεμπλέξει τον Αρχηγό από την ευθύνη για τις δραστηριότητες των «Ταγμάτων Εφόδου». Αλλά και πάλι η ίδια ανακοίνωση της οργάνωσης προδίδεται. Γιατί στην εισαγωγή του καταστατικού-βιτρίνα αναφέρεται ο «Αρχηγός». Αλλά αν ισχύει το καταστατικό-βιτρίνα, Αρχηγός δεν υπάρχει, παρά μόνο γενικός γραμματέας!

Το έσχατο επιχείρημα για να αμφισβητηθεί η γνησιότητα του αρχικού καταστατικού είναι ο ισχυρισμός των κατηγορουμένων ότι δεν βρέθηκε στις κατ' οίκον έρευνες που πραγματοποίησε η αστυνομία μετά τις αρχικές συλλήψεις. Πρόκειται για ψευδή ισχυρισμό. Στο σπίτι του Χρήστου Παππά, στα Γιάννενα,

15. «Το αληθινό καταστατικό της Χρυσής Αυγής», ανάρτηση στον ιστότοπο της οργάνωσης, 30.9.2013 (goo.gl/bEgqHZ).

16. περ. Χρυσή Αυγή, τχ. 15 (28), Ιούλιος 1987. Αναφέρεται και στο Νίκος Χασαπόπουλος, *Χρυσή Αυγή...*, ό.π., σ. 46.

εκεί όπου αποκαλύφθηκαν πλήθος τεκμήρια του ναζιστικού χαρακτήρα της οργάνωσης, εντοπίστηκε και ένα χειρόγραφο διάγραμμα της δομής της Χρυσής Αυγής, το οποίο συμπίπτει απολύτως με τα όσα περιγράφονται στο καταστατικό. Το ντοκουμέντο αυτό επιγράφεται «Κύκλος της Χρυσής Αυγής, Εσωτερικός Κώδικας», από το περιεχόμενο του οποίου προκύπτει ότι η ηγεσία της Χρυσής Αυγής αντιλαμβάνονταν την οργάνωση ως ένα είδος τεκτονικής στοάς.

Αυτό διαφαίνεται κυρίως στη σελίδα που επιγράφεται «Εσωτερική Πυραμίδα», επιβεβαιώνοντας έτσι ότι το όνομα «Χρυσή Αυγή» ο Μιχαλολιάκος το εμπνεύστηκε από το «Ερμητικό Τάγμα (ή Τάξη) της Χρυσής Αυγής» (Hermetic Order of the Golden Dawn). Την αρχική συγκρότηση της Χρυσής Αυγής με τη μορφή «μασονικού τάγματος» περιγράφει στο αυτοβιογραφικό του βιβλίο και ο συνιδρυτής της οργάνωσης Ίων Φιλίππου (ψευδώνυμο του Ιωάννη Περδικάρη):

Την Κυριακή 9.2.1986, ημέρα ειδικά και προσεκτικά επιλεγμένη, ημέρα σύγκλισης ουρανού και γης, έλαβε χώρα η μυστική τελετή της ίδρυσης του εθνικοσοσιαλιστικού τάγματος Λαϊκός Σύνδεσμος-Χρυσή Αυγή.¹⁷

Τότε ήταν που έκανε την εμφάνισή του το καταστατικό και η Διακήρυξη Ιδεολογικών Αρχών της οργάνωσης. Πέρα από την εμμονή στον μυστικισμό που υποδηλώνει αυτή η αναφορά, επιβεβαιώνει επίσης το ότι η πειθαρχία στην οργάνωση είναι τυφλή και ότι η ηγεσία είναι εκείνη που αποφασίζει για όλα. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο Αρχηγός εμφανίζεται ως «Αρχιερεύς», ενώ τον ακολουθούν κατά σειρά οι Άξιοι, οι Ταξιάρχες, οι Αξιωματικοί, οι Ιππότες και οι Ταγιοί και σε απόσταση, στη βάση της πυραμίδας, βρίσκονται οι Ομάδες των απλών μελών.

Στον πυρήνα της ηγεσίας, που ονομάζεται «Χρυσή Στοά» και βρίσκεται πάνω από τη Χρυσή Αυγή, περιλαμβάνεται ο Αρχηγός (Αρχιερεύς) και οι Άξιοι, ενώ πιο κάτω βρίσκεται το Κεντρικό Συμβούλιο και οι Φαλαγγάρχες. Αλλά το σημαντικότερο στοιχείο αυτής της αποκάλυψης είναι ότι επιβεβαιώνει τη γνησιότητα του καταστατικού. Όπως φαίνεται από τη σελίδα με το οργανόγραμμα της οργάνωσης, τόσο ο διαχωρισμός μεταξύ «Χρυσής Αυγής» και «Λαϊκού Συνδέσμου» όσο και οι έξι Διευθύνσεις και τα Τμήματα αυτών των Διευθύνσεων είναι απολύτως ταυτόσημα με εκείνα που αναφέρονται στο κρυφό καταστατικό της Χρυσής Αυγής, το οποίο τα ηγετικά της στελέχη απολογούμενα έχουν απορρίψει ως «ανύπαρκτο» ή «κατασκευασμένο». Οι σελίδες 5 και 6 του καταστατικού είναι πανομοιότυπες με το οργανόγραμμα του ντοκουμέντου που είχε στη ναζιστική του γιάφκα ο Χρήστος Παππάς. Και έτσι καταρρέει ο βασικός υπερασπιστικός ισχυρισμός της οργάνωσης.

17. Ίων Φιλίππου, Χρυσή Αυγή, Πολιτικός Οδοδείκτης, Ήλεκτρον, Αθήνα 2013, σ. 35.

Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ελάχιστα από τα παλιά ντοκουμέντα της οργάνωσης βρέθηκαν κατά τις έρευνες της αστυνομίας στα γραφεία και τα σπίτια των ηγετών της. Μοναδική εξαίρεση, το σπίτι του Παππά στα Γιάννενα. Δεν βρέθηκε ούτε καν το πλήρες αρχείο των περιοδικών της ή το εσωτερικό δελτίο που κυκλοφορούσε μεταξύ των μελών της με τίτλο Έτος Μηδέν. Από το καλοκαίρι του 1998, με την υπόθεση της Φάλαγγας του Περίανδρου, είχαν φροντίσει να εξαφανίσουν όλα τα ενοχοποιητικά στοιχεία και τα ντοκουμέντα που συνέδεαν ευθέως την οργάνωση με τον ναζισμό. Ένα τελικό ξεκαθάρισμα έγινε μετά την απόφαση του Μικαλολιάκου να ανακοινώσει ότι αναστέλλεται η δράση της Χρυσής Αυγής στα τέλη του 2005. Παρ' όλα αυτά, μεταξύ των νεότερων εγγράφων που βρέθηκαν στην κατοχή του Μικαλολιάκου υπάρχει και ένα δισέλιδο έγγραφο με ημερομηνία 28.5.2008, το οποίο αποτελεί περίληψη του αρχικού καταστατικού και επαναλαμβάνει κατά λέξη τη διάρθρωση της οργάνωσης που εκείνο πρόβλεπε, καθώς και τους ίδιους όρους εισδοχής μελών. Και, ασφαλώς, αυτό το έγγραφο δεν έχει καμιά σχέση με το καταστατικό του 2012.

Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι ακριβώς επειδή γνωρίζουν τη γνησιότητα του αρχικού καταστατικού, τα μέλη της Χρυσής Αυγής επιχειρούν να συσκοτίσουν το περιεχόμενό του και να μπερδέψουν το (δακτυλογραφημένο) κείμενο του καταστατικού με το (χειρόγραφο) έγγραφο της «Εκπαιδευτικής Τάξης Πρωτεσίλαος». Λίγες βδομάδες μετά τις συλλήψεις, η οργάνωση έδωσε συνέντευξη Τύπου σε κεντρικό ξενοδοχείο της Αθήνας, με θέμα «Ξεσκεπάζουμε την άθλια σκευωρία». Στόχος της συνέντευξης ήταν βέβαια να διασκεδαστούν οι εντυπώσεις από τις καταιγιστικές αποκαλύψεις των προηγούμενων ημερών σε όλο τον Τύπο για την εγκληματική δράση της ναζιστικής οργάνωσης. Στο πάνελ ο Αρτέμης Ματθαίουπουλος, η Ελένη Ζαρούλια, ο Πολύβιος Ζησιμόπουλος, ο νομικός σύμβουλος Παπαγρηγορίου και ο Ηλίας Κασιδιάρης, ο οποίος περιέγραψε με κάθε επισημότητα τις απόψεις της οργάνωσης για την ύπαρξη «σκευωρίας» εις βάρος της. Κεντρικό επιχειρήματό του ήταν η αμφισβήτηση του καταστατικού. «Η εισαγγελέας του Αρείου Πάγου ελέγχεται για παράβαση καθήκοντος, επειδή εμφάνισε στο κατηγορητήριο ένα δήθεν καταστατικό της Χρυσής Αυγής», ισχυρίστηκε ο Κασιδιάρης. Και εμφάνισε μια διαφάνεια, με το ακόλουθο σχόλιο:

Δεν θα έπρεπε να παρουσιάσει εναντίον μας αυτό το άθλιο, αυτό το βλακώδες έγγραφο. Το βλέπετε αυτό; Όταν εγώ πήγα στον ανακριτή για να απολογηθώ, παρουσίασαν ένα τέτοιο έγγραφο ως καταστατικό και ως επίσημο έγγραφο του κόμματός μου. Όπως βλέπετε είναι γραμμένο με στυλό, και πάνω έχει μία άθλια γελοιογραφία, κάτι σαν καρτούν.

Μόνο που το έγγραφο το οποίο έδειχνε στην οθόνη ο Κασιδιάρης δεν ήταν το καταστατικό, αλλά η «Εκπαιδευτική Τάξη Πρωτεσίλαος»! Και όλα τα σχόλια περί «χειρογράφου», «στιλό», «σκίτσου» κλπ. δεν έχουν καμιά σχέση με το καταστατικό.

Αλλά ο Κασιδιάρης συνέχισε:

Και αυτό παρουσιάστηκε από τον ανακριτή στον γενικό γραμματέα και τους βουλευτές της Χρυσής Αυγής, ότι αυτό είναι το καταστατικό της Χρυσής Αυγής, άρα με βάση αυτό το έγγραφο διώκεστε για σύσταση και διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης. Εγώ δεν σας κρύβω ότι γελούσα, βλέποντας αυτό το στήσιμο. Ένα φύλλο χαρτί, συμπληρωμένο με στυλό, κακογραμμένο και με μία καρικατούρα πάνω δεξιά. Και όμως, με βάση αυτό το έγγραφο είναι σήμερα προφυλακισμένοι ο επικεφαλής του τρίτου κόμματος της χώρας. Αν έβλεπαν αυτό το ντοκουμέντο οι Έλληνες πολίτες θα τους σπκωνόταν η τρίχα. Γιατί μιλάμε για ένα δικαστικό έγκλημα, το οποίο η χώρα αυτή δεν το έχει αντιμετώπισει ποτέ.¹⁸

Το ίδιο ακριβώς τέχνασμα, την απόκρυψη δηλαδή του καταστατικού και την προσπάθεια να το μπλέξει με το έγγραφο «Πρωτεσίλαος», το επαναλαμβάνει συστηματικά μέχρι σήμερα η οργάνωση.¹⁹

Ισχυρή απόδειξη αυτής της τακτικής είναι και το γεγονός ότι μόλις δημοσιοποιήθηκε κάποιο άλλο έγγραφο, το οποίο συνόδευε το καταστατικό από την ίδια χρονική περίοδο (1986-1987), η Χρυσή Αυγή έσπευσε κι αυτό να το αποκρύψει. Ο λόγος για τη Διακήρυξη Ιδεολογικών Αρχών, η οποία έχει μεγαλύτερη διάδοση, εφόσον έχει εκδοθεί σε μπροσούρα με υπογραφή «Χρυσή Αυγή». Την μπροσούρα αυτή την αναφέρουν πολλοί μελετητές της Χρυσής Αυγής, ενώ η εφημερίδα Έθνος την περιέλαβε και αυτούσια σε έκδοση με ντοκουμέντα της ναζιστικής οργάνωσης.²⁰

Αυτή την μπροσούρα, που αλληλοκαλύπτεται σε μεγάλο βαθμό με το κρυφό καταστατικό, επιδιώκει σήμερα η οργάνωση να την υποβαθμίσει σε προσωπικό κείμενο ενός παλιού στελέχους.

Πρόκειται για προσωπικά κείμενα ενός ατόμου, το οποίο βρίσκεται εκτός Χρυσής Αυγής περισσότερο από 20 χρόνια. Συγκεκριμένα απομακρύνθηκε από την Χρυσή Αυγή το 1991,

αναφέρει το σχετικό ανυπόγραφο κείμενο στον ιστότοπο της οργάνωσης.²¹

18. Το βίντεο της συνέντευξης Τύπου της 23.10.2013 είναι προσβάσιμο στον ιστότοπο της οργάνωσης (goo.gl/GJTJLG).

19. Χαρακτηριστική η ανάρτηση στον ιστότοπό της «Ο συντάκτης του πορίσματος Βουρλιώτη, Ψαρράς, αρνείται να καταθέσει στην Δικαιοσύνη το κίβδηλο καταστατικό της Χρυσής Αυγής», 28.7.2014 (goo.gl/NXYJ3Q).

20. Τάκης Κατσιμάρδος, Θοδωρής Ρουμπάνης, *Η μαύρη βίβλος του νεοναζισμού*, Έθνος, Αθήνα 2013.

21. «Ο συντάκτης του πορίσματος Βουρλιώτη, Ψαρράς, εξαπολύει νέα μυθεύματα κατά της Χρυσής Αυγής», 30.10.2013 (goo.gl/MJlaqH).

Το «άτομο» αυτό είναι ο Ιωάννης Περδικάρης (ψευδώνυμο Ίων Φιλίππου), συνιδρυτής της Χρυσής Αυγής και συγγραφέας ενός αυτοβιογραφικού βιβλίου που καίει τον Αρχηγό, γιατί θυμίζει όλα αυτά που ο Ν. Μιχαλοδικάκος θέλει να ξεχάσουμε. Προκειμένου να εμφανίσει τον Περδικάρη ως άσχετο με την ηγεσία της, η οργάνωση δεν διστάζει να αποκηρύξει και την ίδια την ιδεολογική της διακήρυξη:

Η περιβόητη *Διακήρυξη Ιδεολογικών Αρχών* είναι ένα προσωπικό του κείμενο, το οποίο καμία σχέση δεν έχει με την Χρυσή Αυγή και φυσικά δεν έχει την μορφή καταστατικού, καθώς δεν αναφέρεται σε κανένα ζήτημα οργάνωσης ή δομής του κόμματος. Σχετικά με όλα αυτά όμως θα ασχοληθεί το νομικό τμήμα του Λαϊκού Συνδέσμου-Χρυσή Αυγή.

Εδώ πια η οργάνωση παγιδεύεται στο δικό της ψέμα. Γιατί η *Διακήρυξη* δεν είναι ένα «προσωπικό κείμενο». Αναφέρεται πολλές φορές, με τον πιο επίσημο τρόπο, στα έντυπα της Χρυσής Αυγής, ως «το κείμενο των Ιδεολογικών Αρχών του Κινήματός μας», και προβάλλεται πρώτο στη λίστα των επίσημων εκδόσεών της, τις οποίες πρέπει οι οπαδοί να προμηθευτούν από τα γραφεία της. Η *Διακήρυξη* μάλιστα προηγείται των βιβλίων του Μιχαλοδικάκου, του Χίτλερ, του Έβολα, της Σαβίτρι Ντέβι και άλλων ομοφρόνων τους.²² Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στο περιοδικό της οργάνωσης δημοσιεύεται σε συνέχειες σειρά κειμένων για την ανάλυση και την εκλαϊκευση της *Διακήρυξης*, που σήμερα κάνει ότι δεν την υιοθετεί. Άθελά της, λοιπόν, η ηγεσία της Χρυσής Αυγής προσφέρει μία ακόμα έμμεση απόδειξη της γνησιότητας και των άλλων ντοκουμέντων της.

22. Βλ. ενδεικτικά, το οπισθόφυλλο του περ. *Χρυσή Αυγή*, τχ. 17 (30), Οκτώβριος 1987.

ΜΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΧΩΡΙΣ ΜΕΛΗ

ΟΠΩΣ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΚΗ ΕΝΑΛΛΑΓΗ μεταξύ όρων όπως «εθνικισμός» και «εθνικοσοσιαλισμός», οι οποίοι στη σκέψη της οργάνωσης είναι ταυτόσημοι, έτσι και τα μέλη της οργάνωσης είναι πολλών ειδών και ανάλογα με τις ανάγκες της στιγμής διαμορφώνεται ένας στενότερος ή ευρύτερος περίγυρος. Κύριο μέλημα είναι να συσκοτιστεί η διπλή οργανωτική διάρθρωση της Χρυσής Αυγής, το πολιτικό-δημόσιο και το επιχειρησιακό-κρυφό σκέλος. Η σκοπιμότητα είναι σαφής: όταν ένα μέλος συλληφθεί να διαπράττει κάποιο αδίκημα, τότε αμέσως υποβιβάζεται στην κατηγορία του «μη μέλους», του απλού «οπαδού», του τυχαίου «περαστικού» που έχει προσκολληθεί στην οργάνωση. Το μήνυμα αυτό το έχουν λάβει τα μέλη ήδη από το 1994. Απαντώντας σε κάποιον ανώνυμο επιστολογράφο, η εφημερίδα της Χρυσής Αυγής εξηγεί:

Η επίσημη θέση της Χρυσής Αυγής σαν νομίμου πολιτικού κόμματος που σέβεται τους θεσμούς πρέπει να είναι κατά της βίας. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο κάθε ομοϊδεάτης δεν μπορεί να ενεργεί κατά συνείδηση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι υπάρχει η επίσημη έγκριση ή υποστήριξη αυτών των ενεργειών. Πιστεύω να έγινα σαφής.²³

Και βέβαια. Σαφέστερος δεν θα μπορούσε να γίνει ο Αρχηγός. Εκείνοι που προβαίνουν στις βίαιες ενέργειες είναι απλοί «ομοϊδεάτες», οπότε δεν πρέπει να περιμένουν υποστήριξη, αν τύχει και πέσουν στα χέρια των αρχών.

Χαρακτηριστική η περίπτωση Ρουπακιά. Μετά την αυτόφωρη σύλληψή του και την ομολογία του ότι αυτός πράγματι δολοφόνησε τον Παύλο Φύσσα, η οργάνωση διέψευσε ότι είχε οποιαδήποτε σχέση μαζί του. Ακόμα και μετά τη δημοσιοποίηση δεκάδων φωτογραφικών τεκμηρίων της συμμετοχής του Ρουπακιά σε ποικίλες «δράσεις» της οργάνωσης (από τις «εκπαιδευτικές» κατασκηνώσεις στη Νέδα, μέχρι την επιδρομή του Τάγματος Εφόδου στον Μελι-

23. εφ. Χρυσή Αυγή, 9.12.1994.

γαλά), η ηγεσία της Χρυσής Αυγής επέμενε ότι ήταν κάποιος άσχετος που είχε προσκολληθεί στην οργάνωση της Νίκαιας, χωρίς ποτέ να αποκτήσει οργανική σχέση μαζί της, ή ακόμα και «βαλτός» του ΚΚΕ. Μέχρις ότου τελικά αποκαλύφθηκε σε έγγραφο της Κεντρικής Διοίκησης της οργάνωσης ότι επρόκειτο για τον αναπληρωτή του τοπικού πυρηνάρχη Γεωργίου Πατέλη!

Τη χαλαρή σχέση με την οργάνωση θα επικαλεστεί ακόμα και η ηγετική ομάδα της. «Δεν υπάρχουν πυρήνες», θα πει απολογούμενος ο Μιχαλολιάκος. Και θα ισχυριστεί ότι «τώρα υπάρχουν τοπικές οργανώσεις. Πυρήνες πιθανόν να υπάρχουν σε μικρά μέρη αραιοκατοικημένα». Λες και δεν έχει δει κανείς τις μπλούζες των Ταγμάτων Εφόδου με τις χαρακτηριστικές στάμπες «Πυρήνας Νίκαιας», «Πυρήνας Περάματος» κλπ. Και για να μειώσει τις προσωπικές του ευθύνες ως Αρχηγού, ο Μιχαλολιάκος θα προσθέσει με ταπεινοφροσύνη: «Είμαι απλώς ο επικεφαλής της Κεντρικής Επιτροπής».

Στο ερώτημα για την οργανωτική διάρθρωση του κόμματός του, ο Χρήστος Παππάς θα δηλώσει άγνοια, με πρόσχημα την ενασχόλησή του στη Βουλή:

Ασχολούμαι τον τελευταίο ενάμισο χρόνο με το κοινοβουλευτικό έργο της Χρυσής Αυγής, χωρίς να έχω καμία απολύτως ενασχόληση με τοπικές οργανώσεις και διάφορα γραφεία της Χρυσής Αυγής σε ολόκληρη την Ελλάδα.

Ο Ηλίας Παναγιώταρος που ρωτήθηκε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών σκαρφίστηκε μια άλλη λύση. Αρνήθηκε την ύπαρξη μελών της οργάνωσης!

Ξεκινάμε με μια επεξήγηση. Ότι η Χρυσή Αυγή έχει υποστηρικτές και όχι μέλη. Για λόγους αυτοπροστασίας του πολιτικού κόμματος Χρυσή Αυγή από κακόβουλους διώκτες, προβοκάτορες κλπ. δεν έχει μέλη, και ειδικότερα λόγω του τεράστιου όγκου των ανθρώπων που έρχονται στις τάξεις μας επιλέξαμε τον όρο υποστηρικτής, ο οποίος δεν έχει ούτε υποχρεώσεις ούτε δικαιώματα, έχει μόνο μια κάρτα υποστηρικτού.

Μ' αυτό το αυγό του Κολόμβου η οργάνωση έλυσε το πρόβλημά της: αφού δεν έχει μέλη, κανείς δεν μπορεί να την κατηγορήσει για τις πράξεις των (ανύπαρκτων) μελών! Μόνο που ακόμα κι αυτό δεν ήταν αρκετό. Όπως ομολογεί ο Παναγιώταρος,

κάποιοι [υποστηρικτές] πουλούσαν μούρη με την κάρτα, εκμεταλλευόμενοι τον αστικό μύθο που έχει δημιουργηθεί με τη Χρυσή Αυγή. Οι κάρτες αυτές, αν δεν κάνω λάθος, αποσύρθηκαν το 2013.

Άρα, ούτε καν «υποστηρικτές» δεν έχει η οργάνωση. Αφού δεν μπορούμε να εξαφανίσουμε το έγκλημα, εξαφανίζουμε τον δράστη! Σε μια παραλλαγή της εκδοχής Παναγιώταρου, ο Ιωάννης Λαγός θα «διευκρινίσει» στη δική του απο-

λογία ότι «μέλη τα Χρυσής Αυγής με την τεχνική έννοια του όρου είναι πολύ λίγα σε σχέση με τον αριθμό των υποστηρικτών της». Ο Παναγιώταρος δεν κάνει λάθος. Πράγματι, στην εμπιστευτική εγκύκλιο που στάλθηκε από την Κεντρική Διοίκηση με υπογραφή του οικονομικού διευθυντή Δημήτρη Βλαχόπουλου δηλώνεται ότι «από σήμερα [10.6.2013] καταργείται αυστηρώς η παροχή κάρτας υποστηρικτή» και απαιτείται «να επιστραφούν επείγοντως όλες οι κάρτες υποστηρικτών που δεν έχουν δοθεί έως σήμερα».²⁴

Πάντως, όλα τα εσωτερικά κείμενα της οργάνωσης επιβεβαιώνουν αυτό που θέλουν να διαψεύσουν με τις απολογίες τους τα μέλη της ηγεσίας της Χρυσής Αυγής. Ότι δηλαδή πρόκειται για μια ιεραρχημένη ομάδα που λειτουργεί με αυστηρή στρατιωτική πειθαρχία και αντιλαμβάνεται τον εαυτό της ως «απελευθερωτικό στρατό». Στην εγκύκλιο που εξέδωσε ο Χρήστος Παππάς με εντολή του Αρχηγού στις 23.4.2013, αναφέρεται ότι

η περαιτέρω επιτυχής πορεία του κινήματος θα εξαρτηθεί από τη συμπαγή, αρραγή και καλά δομημένη οργανωτική του μορφή. Συνεπώς, από τούδε και στο εξής, όλες οι διαδικασίες θα προωθούνται μέσα από τα διοικητικά όργανα, χωρίς καμία παρέκκλιση. Θα θεωρείται επομένως παράπτωμα και θα επισείει τις ανάλογες κυρώσεις η νοοτροπία καθώς και οι ενέργειες ελαχίστων, οι οποίοι κινούνται εξωθεσμικά και χρησιμοποιούν το όνομα του Αρχηγού ή ισχυρίζονται ότι ήλθαν σε απ' ευθείας συνεννόηση με τον Αρχηγό. Θα πρέπει να λειτουργήσουμε με τα όργανα του κινήματος σαν ένας πολιτικός απελευθερωτικός στρατός του Εθνικισμού και να εφαρμόσουμε πιστά την πάγια αρχή του στρατιωτικού δόγματος που λέγεται απαρέγκλιτη πίστη και υπακοή στην ιεραρχία.

Η εντολή καταλήγει με το διπλό σύνθημα «Ζήτω η νίκη! Ζήτω ο Αρχηγός!», παράφραση του γερμανικού «Sieg Heil, Heil mein Führer».²⁵

Η αλήθεια είναι ότι μετά τις εκλογές του 2012 η Χρυσή Αυγή βρέθηκε στο δίλημμα πώς να αξιοποιήσει τις ραγδαία αυξανόμενες αιτήσεις προσχώρησης χωρίς να υπονομεύσει τη διπλή οργανωτική της δομή, το «πολιτικό» και το «επιχειρησιακό» σκέλος, όπως κι αν ονομάζονται. Τον Νοέμβριο του 2012 διατάχθηκε η «επανακαταγραφή των μελών των Τοπικών Οργανώσεων και των Πυρήνων του Λαϊκού Συνδέσμου», έτσι ώστε να διατηρηθεί ο κεντρικός έλεγχος. Ας σημειωθεί ότι οι όροι που περιλαμβάνονται σ' αυτή την «επανακαταγραφή» δεν έχουν καμιά σχέση με το «επίσημο» καταστατικό που είχε καταθέσει η οργάνωση στον Άρειο Πάγο προ τριών μόλις μηνών:

24. Χρυσή Αυγή-Κεντρική Διοίκηση, «Εγκύκλιος 23, προς: όλες τις τοπικές οργανώσεις & πυρήνες (εμπιστευτικό), Θέμα: κατάργηση καρτών υποστηρικτών».

25. Πολιτικό γραφείο γενικού γραμματέα, 23.4.2013.

Τα μέλη της Χρυσής Αυγής χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Στα πλήρη μέλη και στα δόκιμα μέλη. Ως γνωστόν υπάρχουν και οι ενισχυτές και οι φίλοι του Κινήματος, οι οποίοι όμως τονίζεται ότι δεν είναι μέλη του κομματικού μας μηχανισμού. Τα κριτήρια με τα οποία θα γίνει επανακαταγραφή των μελών θα είναι:

Για τα πλήρη μέλη: α) Αγωνιστική παρουσία στην Χρυσή Αυγή προ του 2009, β) Σε περίπτωση που δεν ισχύει η προηγούμενη προϋπόθεση, θα πρέπει να έχουν παρουσία αγωνιστική τουλάχιστον προ των εκλογών του Μαΐου του 2012 καθώς επίσης και υπεύθυνη θέση σε Τ.Ο. ή πυρήνα. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να υπάρχει επώνυμη εγγύηση δύο πλήρων μελών, οι οποίοι είχαν προ του 2009 παρουσία ούτως ώστε αυτοί να είναι πλήρη μέλη. Για τα δόκιμα μέλη: Για να είναι κανείς δόκιμο μέλος του Κινήματος θα πρέπει να υπάρχει πρόταση τουλάχιστον δύο μελών του Κινήματος και οπωσδήποτε προ των εκλογών του 2012 παρουσία των ως άνω σε δραστηριότητες του κόμματος. Σε όλες τις περιπτώσεις, θα πρέπει να ισχύουν αυστηρά τα παραπάνω κριτήρια για να είναι κάποιος μέλος ή δόκιμο μέλος του Κινήματος. Αναμένονται έως την επόμενη Τετάρτη 28/11 οι σχετικές προτάσεις των Τ.Ο. και των πυρήνων προκειμένου να εκδοθούν οι μονοετούς ισχύος ταυτότητες μελών και δοκιμών μελών. Οι προτάσεις των Τ.Ο. και πυρήνων δεν είναι δεσμευτικές για την Κεντρική Διοίκηση.²⁶

Ας μην πάρει κανείς τοις μετρητοίς όλα αυτά. Το μόνο συμπέρασμα που προκύπτει από τη σύγκριση όλων αυτών των διαδοχικών οργανωτικών σχημάτων είναι ότι η Χρυσή Αυγή-Λαϊκός Σύνδεσμος ήταν εξαρχής μια οργάνωση-χαμαιλέοντας, που ενδυσόταν σε κάθε περίπτωση με την κατάλληλη εξωτερική περιβολή. Σε όλο αυτό το διάστημα, το μόνο που παρέμεινε σταθερό ήταν η αυστηρή ιεραρχική της δομή, ο Αρχηγός και η διάκριση του δημόσιου από το επιχειρησιακό σκέλος, όπως κι αν ονομαζόταν αυτό το τελευταίο (ομάδα κρούσης, μαχητικός πυρήνας, φάλαγγα, χρυσοί αετοί κλπ.).

Ο χαμαιλεοντισμός δεν αναφέρεται μόνο στον ορισμό των μελών. Το ίδιο το κόμμα-οργάνωση έχει παρόμοια διάρθρωση, προκειμένου να ξεγλιστρά στα δύσκολα. Άλλωστε, ακόμα και η επιλογή της δημιουργίας «κόμματος» έχει σχέση ακριβώς με την πρόθεσή της να εκμεταλλευτεί τα κενά της νομοθεσίας και να αξιοποιήσει τις προνομίες που παρέχει το Σύνταγμα στα πολιτικά κόμματα. Η σχετική δήλωση του Ν. Μιχαλολιάκου, ως Αρχηγού της «πολιτικής κινήσεως» (και όχι πολιτικού κόμματος) Χρυσή Αυγή, κατατέθηκε στον Άρειο Πάγο ήδη από τις 13.2.1983, έντεκα ολόκληρα χρόνια πριν από την πρώτη απόπειρα του σχήματος να δοκιμαστεί εκλογικά, πράγμα που συνέβη στις ευρωεκλογές της 12ης Ιουνίου 1994. Από εκείνη την περίοδο υπάρχουν πολλά

26. Χρυσή Αυγή-Κεντρική Διοίκηση, «Εγκύκλιος 2, Καταγραφή μελών», 21.11.2012.

κείμενα του Αρχηγού και των συνεργατών του, στα οποία επαναλαμβάνεται στερεότυπα το επιχείρημα ότι η Χρυσή Αυγή δεν είναι δυνατόν να συνδέεται με όσα της καταλογίζουν, εφόσον «είναι ένα νόμιμο κόμμα, αναγνωρισμένο από τον Άρειο Πάγο». Η νομιμότητα για την οργάνωση ήταν πάντοτε ένα κάλυμμα για τη δράση της. Απαντώντας στους συναγωνιστές του που παραξενεύονταν για τη συμμετοχή της οργάνωσης στις βουλευτικές εκλογές του 1996, όπου έδρεψε το πενιχρό 0,07% και 4.487 ψήφους, ο Αρχηγός εξηγούσε ότι ο βασικός λόγος της συμμετοχής στις εκλογές είναι «η νομιμοποίηση του κινήματός μας μέσα στα πλαίσια των διατάξεων του Συντάγματος».²⁷

Ωστόσο, η διφυής συγκρότηση της οργάνωσης δεν ήταν δυνατόν να κρυφτεί. Γι' αυτό τον λόγο επιστρατεύθηκαν τρόποι μετάλλαξης του κόμματος. Στην αρχή εφευρέθηκε η διχοτομία μεταξύ Χρυσής Αυγής και Λαϊκού Συνδέσμου, όπου η «πρώτη είναι η ομάδα «μελέτης» και «καθοδήγησης», και ο δεύτερος «δρα πολιτικά». «Χρυσή Αυγή ως πολιτικό κίνημα δεν υφίσταται», λέει ο Μιχαλολιάκος. «Χρυσή Αυγή είναι ο τίτλος του μηνιαίου περιοδικού και της εβδομαδιαίας εφημερίδας που εκδίδει ο Λαϊκός Σύνδεσμος, ένα νόμιμο πολιτικό κόμμα που έχει ιδρυθεί από το 1984».²⁸ Για τη σοβαρότητα αυτών των δηλώσεων ενδεικτικό είναι ότι, λίγους μήνες αργότερα, η οργάνωση λάμβανε για πρώτη φορά μέρος σε εκλογές με το όνομα βέβαια Χρυσή Αυγή και από κάτω Λαϊκός Σύνδεσμος, ενώ από τις ίδιες στήλες γραφόταν «θέλουμε ο πολιτικός μηχανισμός της Χρυσής Αυγής να απλωθεί σε ολόκληρη τη χώρα».²⁹

Στην ίδια κατηγορία ανήκει η ευκολία με την οποία ο Αρχηγός «ανέστειλε» τη λειτουργία της οργάνωσης το 2005 και μετέφερε τις δημόσιες δραστηριότητες της Χρυσής Αυγής στην Πατριωτική Συμμαχία, καθώς και η υιοθέτηση του σχήματος Εθνική Αυγή ως εναλλακτικού εκλογικού μηχανισμού στην περίπτωση που αντιμετώπιζε κάποιο πρόβλημα στον Άρειο Πάγο η υποψηφιότητα της Χρυσής Αυγής στις ευρωεκλογές του 2014. Για τη διάθεση της οργάνωσης να εκμεταλλευτεί τις προνομίες των πολιτικών κομμάτων, διαφωτιστικές είναι και οι δηλώσεις εκπροσώπων της μετά τις εκλογές του 2012, στις οποίες αναφέρεται η βουλευτική ασυλία ως χρήσιμη για να καλύπτει τη δράση των στελεχών.³⁰

Για το πώς αντιλαμβάνονται οι ίδιοι την οργανωτική τους δομή, χαρακτηριστική είναι μια ομιλία προς μέλη της Χρυσής Αυγής, η οποία συντάχθηκε

27. Ν.Γ. Μιχαλολιάκος, «Τι ζητάει ο κόσμος από εμάς. Πώς βλέπουμε εμείς τον κόσμο», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 10.10.1997.

28. εφ. *Χρυσή Αυγή*, 25.2.1994. Ο Αρχηγός κάνει λάθος. Τη σχετική δήλωση είχε υποβάλει στον Άρειο Πάγο το 1983.

29. εφ. *Χρυσή Αυγή*, 8.7.1994.

30. «Εκμεταλλευόμαστε τα προνόμια του βουλευτή. Έχουμε οπλοφορία πλέον με άδεια, δεν έχει αυτόφωρο αν γίνει επεισόδιο και είμαστε λίγο πιο άνετοι στις κινήσεις μας», θα δηλώσει ο Ηλίας Κασιδιάρης στα Χανιά τον Νοέμβριο του 2012.

από ηγετικό στέλεχος τον Φεβρουάριο του 2013. Το περιεχόμενο αυτής της ομιλίας επικαλέστηκε ο Ευστάθιος Μπούκουρας, προκειμένου να αποδείξει τον ισχυρισμό του ότι οι βουλευτές δεν έχουν ιδιαίτερο ρόλο στην εσωτερική ιεραρχία της οργάνωσης. «Στις πορείες και τις συγκεντρώσεις της Χρυσής Αυγής», αναφέρεται σ' αυτό το εσωτερικό κείμενο,

η εικόνα που λαμβάνουν οι εχθροί μας και οι άσχετοι είναι παρόμοια με αυτή της Σπαρτιατικής Φάλαγγας. Μια αδιάσπαστη σειρά Ομοίων, Συναγωνιστών, Συντρόφων, οι οποίοι πολεμούν με την ίδια θέρμη και η μοιραία κατάληξή της είναι να περάσει επάνω από τον οποιονδήποτε σταθεί εμπόδιο της.

Και σε άλλο σημείο:

Στα ιεραρχημένα συστήματα, όπως και στη Χρυσή Αυγή, ισχύει ένα βασικό δόγμα που εξασφαλίζει τη λειτουργία τους. Αυτό είναι η «Αρχή του ενός», το κορυφαίο αποτύπωμα αρχαιοελληνικής πολιτικής σκέψης, όπως το κατέγραψε ο πολύς Αλφρέδος Ρόζενμπεργκ.

Συναντάμε δηλαδή ακόμα μια φορά την «Αρχή του Αρχηγού» (Führerprinzip), την οποία διαψεύδουν επισήμως τα στελέχη της οργάνωσης. Μάλιστα τώρα η αρχή εμφανίζεται ως «αρχαιοελληνική», αλλά μέσω του θεωρητικού του ναζισμού.

Η οργάνωση θεωρεί τον εαυτό της πρόπλασμα του εθνικοσοσιαλιστικού κράτους:

Θα πρέπει να καταστήσουμε σαφές ότι ο τρόπος λειτουργίας μας αποτελεί για εμάς πρότυπο λειτουργίας ενός ολόκληρου κράτους. Ευελπιστούμε να μπορέσουμε να κάνουμε μια μέρα το Ελληνικό Κράτος λειτουργικό όπως είναι η Χρυσή Αυγή, όπου η θέληση του Αρχηγού επιβάλλεται και εφαρμόζεται άμεσα, χωρίς παρεκκλίσεις και χωρίς ενδοιασμούς. [...] Στην κορυφή αυτής της Ιεραρχικής πυραμίδας βρίσκεται ο Άνθρωπος που όλοι σεβόμαστε και όλοι ακολουθούμε. Ο γνήσιος εκφραστής της Ιδεολογίας μας, ο Αρχηγός μας ο Νίκος Μιχαολιάκος. Η έννοια του Αρχηγού-Καθοδηγητή στην Ιδεολογία μας προσλαμβάνει μεταφυσικό περιεχόμενο. Ως μεταφυσικό περιεχόμενο ορίζουμε την ακράδαντη πίστη όλων των χρυσαυγιτών πως ο Αρχηγός μας είναι ο Άνθρωπος που θα οδηγήσει την Ιδεολογία μας στην Τελική Νίκη εναντίον των δυνάμεων του σκότους που απεργάζονται τον θάνατο του Ελληνισμού και θα οδηγήσει ολόκληρη τη χώρα στη δημιουργία του Γ' Ελληνικού Πολιτισμού που όλοι μας ονειρευόμαστε.

Πάντως, η διατήρηση μιας αοριστίας γύρω από την ιδιότητα του μέλους της οργάνωσης δεν εξυπηρετεί μόνο την ηγεσία της. Και τα ίδια τα μέλη που συλλαμβάνονται με κάποια κατηγορία συνήθως επιλέγουν να διαψεύσουν τη σχέ-

ση τους με τη Χρυσή Αυγή, προκειμένου να αποδώσουν την πράξη τους στην «κακιά ώρα» και να αποφύγουν τις επιβαρυντικές περιστάσεις του δόλου και της προμελέτης (περίπτωση Ρουπακιά), καθώς και τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Αναστασίου Πανταζή, ο οποίος απολογούμενος στις 6.10.2013 θα υποστηρίξει ότι ουδέποτε έγινε μέλος της οργάνωσης, όμως ταυτόχρονα παραδέχεται ότι ήταν μέλος του πενταμελούς οργάνου της τοπικής οργάνωσης Περάματος. Ο Πανταζής είχε κατηγορηθεί και για τη δολοφονική επίθεση στους Αιγύπτιους ψαράδες στο Πέραμα (12.6.2012). Απολογούμενος τότε είχε και πάλι αρνηθεί τη σχέση του με την οργάνωση, ενώ δεν παρέλειψε να καρφώσει και τον Ηλία Κασιδιάρη:

Δεν έχω καμιά σχέση με τη Χρυσή Αυγή [...] Ζητώ πιστοποιητικό που να προκύπτει ότι δεν είμαι μέλος της Χρυσής Αυγής, ώστε να αποδειχτεί ότι δεν έχω καμιά σχέση και ζητώ να μην την πληρώσω εγώ για τις ακρότητες του κυρίου Κασιδιάρη, τις οποίες και καταδικάζω.

Λίγο αργότερα ο Πανταζής αναλάμβανε επίσημα χρέη στην καθοδήγηση της οργάνωσης Περάματος, με την ευλογία βέβαια του Κασιδιάρη.

ΟΙ «ΑΝΤΙΝΑΖΙΣΤΕΣ» ΣΥΝΗΓΟΡΟΙ

ΑΦΟΥ Η ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ ΔΕΝ ΕΧΕΙ... ΜΕΛΗ, ή έχει λίγα μέλη, ακόμα και οι δικηγόροι της θα είναι στην πλειοψηφία τους μη μέλη. Για την ακρίβεια, θα προτιμηθούν πολιτικοί αντίπαλοι της οργάνωσης! Για τον τρόπο που η ηγεσία της Χρυσής Αυγής επιχειρεί να αντιμετωπίσει τη δικαστική διερεύνηση της δράσης της είναι εξαιρετικά αποκαλυπτικός ο τρόπος που επιλέγονται οι δικηγόροι υπεράσπισης των στελεχών της. Σε αντίθεση με ό,τι θα περίμενε κανείς από μια πολιτική οργάνωση που δεν θέλει να κρύψει τα πιστεύω της, μετά τις συλλήψεις οι ομοϊδεάτες της Χρυσής Αυγής δικηγόροι περιορίστηκαν σε δευτερεύοντες ρόλους: στον σχολιασμό κάποιων νομικών ζητημάτων ή τη νομική εκλαΐκευση της θεωρίας της «σκευωρίας». Τον τόνο στην υπεράσπιση των ηγετικών στελεχών δίνουν κάποιοι δικηγόροι οι οποίοι εμφανίζονται ως ιδεολογικά πολέμιοι του ναζισμού και του φασισμού, ακόμα και του... αντικομμουνισμού! Παρουσιάστηκε βέβαια εξαρχής μεταξύ των συνηγόρων ο αδελφός του Αρχηγού, ο Παναγιώτης Μιχαλόλιας, ο οποίος έχει συνδεθεί στο παρελθόν με την Ακροδεξιά (ως στέλεχος του φασιστικού ΕΣΕΣΙ στην Ιταλία κατά την περίοδο της δικτατορίας και συνεργάτης του Παπαδόπουλου στη δημιουργία της ΕΠΕΝ), αλλά όπως και στην περίπτωση του Περιάνδρου εδώ εμφανίζεται με την «απολιτική» ιδιότητα ενός έγκριτου ποινικολόγου. Όσο για τους λοιπούς δικηγόρους που ανέλαβαν μέλη της ηγετικής ομάδας, αυτοί διαγωνίζονται ποιος θα πρωτοκαταγγείλει τον φασισμό και... τη Χρυσή Αυγή.

Πρώτα πρώτα ο Αλέξης Κούγιας ως εκπρόσωπος του Ευστάθιου Μπούκουρα, ο οποίος έχει αποστασιοποιηθεί από την οργάνωση, υποστηρίζοντας ότι δεν ανήκει στον ίδιο ιδεολογικό χώρο μ' αυτήν και προέρχεται από το ΠΑΣΟΚ, ενώ έχει συνεργαστεί και με στελέχη της Νέας Δημοκρατίας. «Προσωπικά είμαι αντιναζιστής», δηλώνει σε εκπομπή του Νίκου Χατζηνικολάου ο κ. Κούγιας. Και συμπληρώνει: «Προσωπικά έχω μεγαλώσει από ηλικία 15 ετών στη Νεολαία Λαμπράκη. Δεν είμαι πολιτικός, δεν είμαι χρυσαυγίτης, μισώ τους ναζιστές».³¹

31. Εκπομπή του Ν. Χατζηνικολάου, 24.2.2014, προσβάσιμη στο enikos.gr (goo.gl/GcQT48).

Μη βιαστεί κανείς να πει ότι η περίπτωση Κούγια είναι ξεχωριστή, επειδή αποκλίνουσα είναι και η στάση του εντολέα του. Στην ίδια εκπομπή ο Αλέξανδρος Αλεξιάδης, συνήγορος του σκληρού και φυσικά αμετανόητου Ιωάννη Λαγού, θεώρησε υποχρέωσή του κι αυτός να δηλώσει αντιφασίστας:

Επειδή τον τελευταίο καιρό έχουν αντιστραφεί οι όροι και ακόμα και ο δικηγόρος οφείλει να έχει πιστοποιητικό φρονημάτων, κι εγώ να πω με τη σειρά μου ότι κατάγομαι από μία αριστερή οικογένεια. Ψήφιζα και ψηφίζω στον αριστερό χώρο, και δεν έχω καμιά σχέση με τον δεξιό ή ακροδεξιό χώρο.

Αλλά και ο Παύλος Σαράκης, ο οποίος διαγράφηκε από τη Νέα Δημοκρατία επειδή ανέλαβε την υπεράσπιση του Ηλία Κασιδιάρη, εξέφρασε την αντιφασιστική αγωνία του: «Αν υπάρχει το πρόβλημα του φασισμού, μ' αυτές τις διώξεις τον πολεμάμε ή τον τροφοδοτούμε;».

Πιο αποκαλυπτικός από όλους ο Άγγελος Αγγελέτος, συνήγορος της Ελένης Ζαρούλια: «Η επιλογή μου από την κυρία Ζαρούλια ήταν ακριβώς εξαιτίας της πολιτικής μου τοποθέτησής, η οποία βρίσκεται στην εντελώς άλλη άκρη από της Χρυσής Αυγής». Μάλιστα, ο Ά. Αγγελέτος δήλωσε «υπερβολικά ενοχλημένος» από το «αντικομμουνιστικό παραλήρημα» του Φαήλου Κρανιδιώτη που παραβρισκόταν στην ίδια εκπομπή. Και ο δικηγόρος της συζύγου του Αρχηγού θα συνεχίσει να καταγγέλλει τον αντικομμουνισμό και να υπερασπίζεται τον... ΣΥΡΙΖΑ:

Μόλις στην εκπομπή σας διαπίστωσα ότι η θεωρία των δύο άκρων καλά κρατεί, από κάποιους από τους συνομιλητές, οι οποίοι μέσα σε ένα αντικομμουνιστικό παραλήρημα και σ' ένα παραλήρημα κατά του συγκεκριμένου κόμματος απέδειξαν ότι η θεωρία των δύο άκρων καλά κρατεί, και το επόμενο βήμα θα είναι το άνοιγμα των ξερονησιών για την Αριστερά. Δεν είναι δύσκολο να αναγνώσει κανείς την ιστορία. Είναι αυτό που έκανε ο Βενιζέλος που έβαλε βασιλόφρονες και κομμουνιστές στα ξερονήσια, για να είναι μόνος αυτός κυρίαρχος. Εγκληματικές οργανώσεις χαρακτηρίστηκαν αμέσως μετά τον πόλεμο όλες οι οργανώσεις της Αριστεράς, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν εκείνη την εποχή ως πράκτορες της Σοβιετικής Ένωσης και ως προδότες.

Αλλά για ποιο λόγο επέλεξαν τα στελέχη της Χρυσής Αυγής δικηγόρους από την «εντελώς αντίθετη άκρη», όπως είπε ο κ. Αγγελέτος; Και πώς είναι δυνατόν αυτοί οι δικηγόροι να διαχειριστούν μια δίωξη, η οποία υποτίθεται ότι είναι «πολιτική»; Η μόνη δυνατή απάντηση είναι ότι μέσω του «αντιφασιστικού» προφίλ των δικηγόρων τους οι χρυσαυγίτες επιχειρούν να συσκοτίσουν τη δική τους φανατικά ναζιστική συγκρότηση. Σαν τον κατηγορούμενο για βιασμό που επιλέγει γυναίκα συνήγορο, προκειμένου να περάσει υπόγειο το μήνυμα

στο δικαστήριο ότι, αν ήταν ένοχος, καμιά γυναίκα δεν θα δεχόταν να τον υπερασπίσει. Έτσι και τώρα. Για μια ακόμα φορά το «μέσο» για τη Χρυσή Αυγή είναι το «μήνυμα». Η ύπαρξη του «αντιφασισμού» των δικηγόρων τους είναι για τους χρυσαυγίτες η απαραίτητη συμπλήρωση της αποκήρυξης του ναζισμού.

Μόνο που βέβαια αυτή η συνταγή μπορεί να αποβεί μπούμερανγκ και να οδηγήσει την υπερασπιστική στρατηγική σε τραγέλαφο. Συνέβη με την Ελένη Ζαρούλια. Μόλις αποφασίστηκε να αφεθεί ελεύθερη με όρους και να μην προφυλακιστεί, παρά την αντίθετη πρόταση του εισαγγελέα, έσπευσε ο κ. Αγγελέτος να υμνήσει τη δικαιοσύνη, και ειδικά τις δύο ανακρίτριες, Κλάπα και Δημητροπούλου:

Η απόφαση του Συμβουλίου, αλλά και η προηγηθείσα διαφωνία των κ.κ. ανακριτριών μάς αποδεικνύουν ότι η Δικαιοσύνη στέκεται στο ύψος της, σε μια χώρα που κατά τα λοιπά καταρρέει.³²

Όμως, μόλις λίγες μέρες νωρίτερα, ο συνήγορος του Αρχηγού είχε καταθέσει (άλλη μία) αίτηση εξαιρέσης για τις δύο ανακρίτριες, ζητώντας την πειθαρχική και ποινική τους δίωξη. Επί μήνες η υπερασπιστική γραμμή της οργάνωσης βασιζόταν στην κατασυκοφάντηση της ηγεσίας του Αρείου Πάγου, και κυρίως των δύο ανακριτριών εφετών, καθώς και του εισαγγελέα Ισίδωρου Ντογιάκου. Σε επίσημες ανακοινώσεις του κόμματος ή βουλευτών του, οι ανακρίτριες έχουν χαρακτηριστεί «εγκάθετες», «επίορκες», «ενεργούμενα», ότι «βρίσκονται σε παροξυσμό», ότι «έχουν καταλύσει το πολίτευμα», ενώ η Χρυσή Αυγή κατέθεσε και μήνυση εις βάρος των τριών δικαστικών λειτουργών στις 5 Ιουνίου 2014 για «κατάχρηση εξουσίας σε βαθμό κακουργήματος».

Πώς συμβιβάζεται αυτή η επιθετική τακτική, οι απειλές και οι ύβρεις εναντίον των ανακριτριών με τους ύμνους του κ. Αγγελέτου; Και μη φανταστεί ότι του ξέφυγε του συνηγόρου της κ. Ζαρούλια ένας καλός λόγος, μέσα στην ευφορία που του προκάλεσε η ευνοϊκή απόφαση. Λίγες μέρες αργότερα, ο ίδιος δικηγόρος επανέλαβε τα καλά λόγια για την κ. Κλάπα, χαρακτηρίζοντας μια νεότερη απόφασή της

ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, και ως μια προσέγγιση, με ευρύτερο πνεύμα, του γράμματος του Νόμου εκ μέρους της Δικαιοσύνης, δημιουργώντας ένα ευνοϊκό προηγούμενο.³³

32. «Δήλωση Άγγελου Αγγελέτου για την απόφαση του δικαστικού συμβουλίου για την Συναγωνίστρια Ζαρούλια». Ανάρτηση στον ιστότοπο της Χρυσής Αυγής, 2.7.2014 (goo.gl/ofx6Bo).

33. Ανάρτηση στον ιστότοπο της Χρυσής Αυγής, 22.7.2014 (goo.gl/RGEfpz).

Για να ολοκληρωθεί η εικόνα, προσθέτω ότι την ώρα που τα ηγετικά στελέχη εμπιστεύονται την τύχη τους στους κατά δήλωσή τους αντιφασίστες δικηγόρους, εκείνος που επιλέγει τους αυστηρά κομματικούς νομικούς είναι το «μη μέλος», το οποίο αποστασιοποιείται και καταγγέλλει την ηγεσία. Ο Αναστάσιος Πανταζής, που τον είδαμε να καθοδηγεί την τοπική οργάνωση «χωρίς να είναι μέλος» και να καταγγέλλει τον Κασιδιάρη, θα εμπιστευτεί να τον εκπροσωπήσουν ο Χριστόφορος Τσάγκας και ο Αναστάσιος Δημητρακόπουλος, στελέχη και οι δύο της οργάνωσης και υποψήφιοι με τη Χρυσή Αυγή.

Οι εξόφθαλμες αυτές αντιφάσεις προδίδουν το γεγονός ότι σε μεγάλο βαθμό οι κατηγορούμενοι και οι συνήγοροί τους απλώς αυτοσχεδιάζουν, ενώ στο πίσω μέρος του κεφαλιού των περισσοτέρων κρύβεται η παλιά καλή συμβουλή: ο σώζων εαυτόν σωθήτω. Αλλά με αυτό τον τρόπο ακυρώνεται και κάθε ισχυρισμός περί «πολιτικής δίωξης». Και η δικαστική υπόθεση αποκαλύπτεται ως αυτό που πραγματικά είναι: η ποινική αντιμετώπιση μιας μακράς σειράς πλημμελημάτων και κακουργημάτων που φέρονται να συνδέονται με τη δράση μιας εγκληματικής οργάνωσης, η οποία καλύπτεται από τον μανδύα του πολιτικού κόμματος.³⁴

34. «Αλλαγή περιοριστικών όρων για την Συναγωνίστρια Ελένη Ζαρούλια. Θα μπορεί να βλέπει μια φορά τον μήνα τον Αρχηγό της Χρυσής Αυγής στον Κορυδαλλό», ανάρτηση στον ιστότοπο της Χρυσής Αυγής, 22.7.2014 (goo.gl/9ulbWf).

**ΜΙΑ
ΝΥΡΕΜΒΕΡΓΗ
ΑΛΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ;**

Τι μπορούμε να περιμένουμε από την οργάνωση στην επικείμενη δίκη των στελεχών της; Η ηγεσία της Χρυσής Αυγής βρίσκεται εγκλωβισμένη σε μια αξεδιάλυτη αντίφαση.

Από τη μια μεριά επιχειρεί να αντικρούσει τις βαριές κατηγορίες που της έχουν απαγγελθεί, και ο μόνος τρόπος που θεωρεί πρόσφορο για να αμυνθεί είναι να απαρνηθεί κάθε σχέση με τη δολοφονική βία που ενυπάρχει στη ναζιστική ιδεολογία και παράδοση, καθώς και να αποκρήξει κάθε μέλος ή στέλεχός της, το οποίο εμπλέκεται με αδιάσειστα στοιχεία σε κάποια από τις εγκληματικές ενέργειες. Από την άλλη, δεν είναι δυνατόν να διατηρήσει την εσωτερική της συνοχή και να εξασφαλίσει την απαραίτητη ομερτά του ηγετικού πυρήνα, παρά μόνο αν κάνει χρήση αυτού του εσωτερικού δεσμού αίματος που έχει σφραγιστεί με την πολύχρονη δράση στο πεζοδρόμιο.

Επί χρόνια η Χρυσή Αυγή δυσκολευόταν να συμμαχήσει με ευρύτερες ακροδεξιές εθνικιστικές ομάδες. Τις ελάχιστες φορές που το αποπειράθηκε, αποκήρυξε σχεδόν αμέσως τους συμμάχους της και κατάγγειλε τις συμφωνίες. Ο λόγος είναι ότι ακόμα και οι σύμμαχοί της αυτοί δεν συμφωνούσαν με τη δράση των ομάδων κρούσης και με την ανοικτή προβολή του εθνικοσοσιαλιστικού προτύπου. Μέχρι και στα δικαστήρια έφτασαν αυτές οι «εμφύλιες» διαμάχες.³⁵ Οι πρόσφατες εκλογικές της επιδόσεις επιτρέπουν στην οργάνωση, για πρώτη φορά, να διεκδικεί την ηγεμονία στον «χώρο», προκειμένου να αποκτήσει την απαραίτητη στήριξη στη δύσκολη φάση που βρίσκεται. Μόνο που τώρα οι άσπονδοί της φίλοι του «εθνικιστικού χώρου» караδοκούν να διεκδικήσουν το πολιτικό ακροατήριό της και δεν έχουν καμιά διάθεση να της παράσχουν σανίδα σωτηρίας.

Όσο για την όψιμη επίκληση της νομιμότητας, η προσπάθεια να υποδυθεί η οργάνωση τον ρόλο του θύματος πολιτικής δίωξης είναι αδύνατον να σταθεί. Όχι μόνο επειδή τα εις βάρος της στοιχεία είναι συντριπτικά. Αλλά, κυρίως, επειδή κάτι τέτοιο θα γκρέμιζε την εικόνα της «πανίσχυρης» και «αποφασισμένης μέχρι τον θάνατο» οργάνωσης και θα την εμφάνιζε ως ένα σκορποχώρι

35. Βλ. ενδεικτικά, «Χρυσή Αυγή και “νοήμονες εθνικιστές”», εφ. *Χρυσή Αυγή*, 18.2.2000.

μετανωμένων· γι' αυτό και είναι υποχρεωμένη, μαζί με τις δηλώσεις νομιμοφροσύνης, να επανέρχεται στις απειλές, τις ύβρεις και τις υποσχέσεις για πόλεμο «εναντίον όλων». Τα ηγετικά στελέχη της Χρυσής Αυγής εμφανίζονταν τόσο καιρό ως «λύκοι μεταξύ προβάτων» και ομολογούσαν ότι «δεν είμαστε εδώ για να σώσουμε κανέναν». Αυτή ήταν η εικόνα που είχαν οι ίδιοι πλάσει για τον εαυτό τους:

Είμαστε μια αγέλη σιωπηλών λύκων που κινούνται ολιγάριθμοι και με κόκκινα μάτια ανάμεσα σε ένα κοπάδι αλαζονικών, μεγαλόσωμων κτηνών που θεωρούν του εαυτούς τους παντοδύναμους, γιατί δεν γνωρίζουν πως τα σαγόνια μας λίγο θέλουν για να φτάσουν τους ογκώδεις λιπαρούς λαιμούς τους. Βρισκόμαστε εδώ και αμέτρητους αιώνες σε πόλεμο και οι τελευταίες μάχες υπήρξαν ήττες για εμάς τόσο βαριές που οι εχθροί μας πίστεψαν πως η απόλυτη κυριαρχία ανοίγεται διάπλατα μπροστά τους και δεν έχουν παρά να απλώσουν και να την αδράξουν. Αλλά εμείς θα τους κόψουμε σύρριζα το χέρι μια στιγμή προτού μπήξουν τα νύχια τους σε αυτό που δεν τους ανήκει... και μετά το κεφάλι. Είναι ένας πόλεμος ολοκληρωτικός και ανελέητος και δεν θα πάψει μέχρι την ολοκληρωτική μας επικράτηση.³⁶

Λίγες βδομάδες πριν από την οργανωμένη επίθεση της Φάλαγγας στην Ευελπίδων, την άνοιξη του 1998, ο Αρχηγός θα προφητέψει:

Πολύ γρήγορα θα ξεσπάσει ένας πόλεμος φυλετικός και κοινωνικός και ο «Σπάρτακος» των ημερών μας, αυτός που θα ξεσπώσει τους σύγχρονους σκλάβους, δεν θα είναι παρά οι νικημένοι του τελευταίου πολέμου. Ποιος θα σημάνει την έναρξη αυτού του πολέμου; Αρκεί μια σπίθα για να απλωθεί η καθαρτήρια φλόγα σε ολόκληρο τον κόσμο.³⁷

Για «εμφύλιο πόλεμο» θα μιλήσει και ο Παναγιώταρος μετά τις εκλογές του 2012 στον Πολ Μείσον (Paul Mason) του BBC. Και μετά τις συλλήψεις ο ιστότοπος της οργάνωσης όλο και περισσότερο μοιάζει με πολιορκημένο φρούριο, από το οποίο εκπέμπονται πολεμικές κραυγές, παρά με χώρο πολιτικών ανακοινώσεων. Λες και η ηγεσία της οργάνωσης πιστεύει ότι βρίσκεται στο μπουνκερ του Φύρερ, στο κέντρο του πολιορκημένου Βερολίνου και δεν έχει άλλη διέξοδο παρά τον «ολοκληρωτικό πόλεμο».

Όλα δείχνουν ότι η κατηγορούμενη ηγεσία της Χρυσής Αυγής θα επιχειρήσει να μιμηθεί τα στελέχη του γερμανικού ναζιστικού κόμματος στις δίκες της Νυρεμβέργης. Αυτά τα πρότυπα έχει μελετήσει επί δεκαετίες, ενώ και τα έντυπα της οργάνωσης βρίθουν αναλύσεων για τις «άδικες δίκες» και ύμνων για τον

36. «Λύκοι μεταξύ προβάτων», εφ. Χρυσή Αυγή, 28.1.2000.

37. Ν. Γ. Μικαλολιάκος, «Οποιος θέλει να ζήσει, ας πολεμήσει!», εφ. Χρυσή Αυγή, 3.4.1998.

τελευταίο φυλακισμένο ηγέτη του Τρίτου Ράιχ, τον Ρούντολφ Ες. Σε σχετικό άρθρο θα διαβάσουμε για τη δίκη της Νυρεμβέργης ότι

η ασταθής αυτή νομικά και ηθικά δίκη καθιέρωσε δεδικασμένο για πληθώρα άλλων δικών ατόμων της αυτής ιδεολογίας με αυτούς που δικάστηκαν στη Νυρεμβέργη, δίκες που εξακολουθούν να λαμβάνουν χώραν ως τις μέρες μας, μισόν αιώνα μετά!³⁸

Σ' εκείνες τις δίκες οι περισσότεροι από τους κατηγορούμενους συνεργάτες του Χίτλερ απαντούσαν με ένα λεκτικό εύρημα σε όσα τους καταλογίζονταν. Δήλωναν «αθώοι, υπό την έννοια του κατηγορητηρίου». Δεν αρνούταν δηλαδή τις πράξεις τους, αλλά τις ενέτασσαν στο δικό τους σύστημα αξιών, σύμφωνα με το οποίο δεν ήταν αξιόποινες. Αυτή η τυποποιημένη φράση, και μάλιστα στα γερμανικά, ήταν γραμμένη στη μαύρη μπλούζα του ενός από τα δύο μέλη της Χρυσής Αυγής που δολοφονήθηκαν, στη φωτογραφία που επέλεξε η οργάνωση να δημοσιεύσει για να τον τιμήσει: «Nicht schuldig im Sinne der Anklage». Είναι η φράση που επαναλάμβανε και ο Άιχμαν μηχανικά στη δική του δίκη, ενώ στις μέρες μας χρησιμοποιείται από Γερμανούς νεοναζί, για να υποδηλώνει την πίστη τους στον εθνικοσοσιαλισμό χωρίς τον κίνδυνο δίωξης. Βέβαια, τώρα οι χρυσαυγίτες αρνούνται τα πάντα, αλλά το μήνυμα της οργάνωσης μέσω αυτής της φωτογραφίας είναι παραπάνω από σαφές.

38. «Η δίκη της Νυρεμβέργης», εφ. Χρυσή Αυγή, 14.10.1994.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ♦ *Autonome Antifa, Επιτροπές Κατοίκων. Κατάδυση στο μέλλον του ελληνικού φασισμού*, Αθήνα 2012.
- ♦ Γεωργιάδου Βασιλική, «Η εκλογική άνοδος της Χρυσής Αυγής. Ψήφος-ρεβάνς των επισφαλών και νέες πολιτικές ευκαιρίες», στο Γιάννης Βούλγαρης και Ηλίας Νικολακόπουλος (επιμ.), 2012: *Ο διπλός εκλογικός σεισμός*, Θεμέλιο, Αθήνα 2014, σ. 185-219.
- ♦ Γεωργιάδου Βασιλική, «Από την Εθνική Παράταξη, στη Χρυσή Αυγή. Δεξιός λαϊκισμός και εξτρεμισμός στην Ελλάδα της κρίσης», στο Ralf Melzer, Sebastian Serafin, *Ο δεξιός εξτρεμισμός στην Ευρώπη*, μτφρ. Ελίζα Παπαδάκη, Πόλις, Αθήνα 2014, σ. 81-115.
- ♦ Dinas Elias, Vassiliki Georgiadiou, Iannis Konstantinidis, Lamprini Rori, «From dusk to dawn: Local party organization and party success of right-wing extremism», *Party Politics*, 30.7.2013 (goo.gl/wPPPgr).
- ♦ Dinas Elias, Vassiliki Georgiadiou, Iannis Konstantinidis, Nikos Marantzidis, Lamprini Rori, «New political opportunities for an old party family? The case of Golden Dawn in Greece», *XXII World Congress of Political Science*, Μαδρίτη 2012.
- ♦ Ellinas Antonis A., «The rise of Golden Dawn: The new face of the Far Right in Greece», *South European Society and Politics*, 18,4, 2013, σ. 543-565 (goo.gl/QYArRf).
- ♦ Εμμανουηλίδης Μάριος και Αφροδίτη Κουκουτσάκη, *Χρυσή Αυγή και στρατηγικές διαχείρισης της κρίσης*, Futura, Αθήνα 2013.
- ♦ Ζουμπουλάκης Σταύρος, *Χρυσή Αυγή και Εκκλησία*, Πόλις, Αθήνα 2013.
- ♦ Θωίδου Κατερίνα και Γιώργος Πίττας, *Φάκελος Χρυσή Αυγή. Τα εγκλήματα των νεοναζί και πώς να τους σταματήσουμε*, ΚΕΕΡΦΑ-Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αθήνα 2013.
- ♦ Κατσιμάρδος Τάκης και Θοδωρής Ρουμπάνης, *Η ιστορία του νεοναζισμού στην Ελλάδα*, Έθνος, Αθήνα 2013.
- ♦ Κατσιμάρδος Τάκης και Θοδωρής Ρουμπάνης, *Η μαύρη βίβλος του νεοναζισμού*, Έθνος, Αθήνα 2013.
- ♦ Κουσουμβρής Χάρης, *Γκρεμίζοντας τον μύθο της Χρυσής Αυγής*, Έρεβος, Πειραιάς 2004.
- ♦ Lialiouti Zinovia, «Golden Dawn: Is it the beginning of the end?», *Policy Network*, 3.10.2013 (goo.gl/f6ysjk).
- ♦ Μιχαήλ Σάββας, *Η φρίκη μιας παρωδίας: Τρεις ομιλίες για τη «Χρυσή Αυγή»*, Άγρα, Αθήνα 2013.
- ♦ Papadimitriou Despina, «The Golden Dawn and the Extreme Right in Greece», *E-International Relations*, 5.3.2014 (goo.gl/Os9vKv).
- ♦ Παπαϊωάννου, Κωστής, *Τα «καθαρά χέρια» της Χρυσής Αυγής: Εφαρμογές ναζιστικής καθαρότητας*, Μεταίχμιο, Αθήνα 2013.

- ♦ Πίττας Κώστας και Θανάσης Καμπαγιάννης, *Η φασιστική απειλή και η πάλη να την τσακίσουμε*, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αθήνα 2013.
- ♦ Vassilopoulou Sofia, Daphne Halikiopoulou, «The rise of the Golden Dawn», στο Hedwig Giusto, David Kitching, Stefano Rizzo (επιμ.), *The Changing Faces of Populism. Systemic Challengers in Europe and the U.S.*, Foundation for European Progressive Studies, Βρυξέλλες 2013, σ. 107-124.
- ♦ Φιλίππου Ίων, *Χρυσή Αυγή, Πολιτικός Οδοδείκτης*, Ήλεκτρον, Αθήνα 2013.
- ♦ Φραγκουδάκη Άννα, *Ο εθνικισμός και η άνοδος της ακροδεξιάς*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2013.
- ♦ Χασαπόπουλος Νίκος, *Χρυσή Αυγή. Η ιστορία, τα πρόσωπα και η αλήθεια*, Λιβάνης, Αθήνα 2013.
- ♦ Χριστόπουλος Δημήτρης, *Στο ρίσκο της κρίσης: Στρατηγικές της Αριστεράς των δικαιωμάτων*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2013.
- ♦ Ψαρράς Δημήτρης, *Η μαύρη βίβλος της Χρυσής Αυγής. Ντοκουμέντα από την ιστορία και τη δράση μιας ναζιστικής ομάδας*, Πόλις, Αθήνα 2012.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- ♦ 1 against racism
Και ένα θύμα ρατσιστικής βίας είναι πολύ
www.unhcr.gr/1againstracism
- ♦ JailGoldenDawn
Για την Πολιτική Αγωγή του αντιφασιστικού κινήματος
jailgoldendawn.com
- ♦ JUNGLE-Report
jungle-report.blogspot.com
- ♦ Δημοσιογραφική ομάδα «Ιός»
www.iospress.gr
- ♦ Κίνηση «Ενωμένοι Ενάντια στο Ρατσισμό και τη Φασιστική Απειλή» (ΚΕΕΡΦΑ)
www.antiracismfascism.org
- ♦ Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών
www.ksm.gr
- ♦ XYZ Contagion
xyzcontagion.wordpress.com

Όλα τα έγγραφα της Χρυσής Αυγής στα οποία γίνεται αναφορά απόκεινται στο αρχείο του συγγραφέα.

**Έκδοση του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ,
Γραφείο Βρυξελλών – Παράρτημα Ελλάδας**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
Δημήτρης Ψαρράς

ΔΙΟΡΘΩΣΗ
Στρατής Μπουρνάζος

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ, ΕΞΩΦΥΛΛΟ
Εριφύλη Αράπογλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ
ΚΕΘΕΑ ΣΧΗΜΑ+ΧΡΩΜΑ

Αθήνα/Βρυξέλλες, Σεπτέμβριος 2014
Η παρούσα έκδοση διατίθεται δωρεάν.

Το κείμενο είναι επίσης διαθέσιμο στο Διαδίκτυο:
<http://rosalux.gr/publications>

Για αντίτυπα, επικοινωνήστε με το Παράρτημα Ελλάδας:
Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ
Παράρτημα Ελλάδας
Καλλιδρομίου 17, 10680 Αθήνα
τηλ.: 210 3613769
www.rosalux.gr

Rosa-Luxemburg-Stiftung
Büro Brüssel
Ave. Michel-Ange 11,
1000 Brüssel, Belgien
www.rosalux-europa.info

Η έκδοση, όπως και οι περισσότερες δραστηριότητες του Παραρτήματος Ελλάδας του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ, χρηματοδοτήθηκε από το γερμανικό Υπουργείο Εξωτερικών.

ΙΔΡΥΜΑ ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ
ΒΥΣΣΕΛΛΕΣ – ΑΘΗΝΑ

Ε ΠΕΙΤΑ ΑΠΟ ΠΟΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ αιματηρής δράσης στο πεζοδρόμιο, η ηγεσία και στελέχη της Χρυσής Αυγής βρίσκονται αντιμέτωποι με την κατηγορία της διεύθυνσης και της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Δεν χρειάστηκε ούτε ειδική νομοθεσία ούτε πολιτική παρέμβαση. Αρκούσε η απόφαση της πολιτείας να επιτρέψει την εφαρμογή του Ποινικού Κώδικα και τη συσχέτιση των δεκάδων δικογραφιών που αναφέρονταν στη δράση των Ταγμάτων Εφόδου. Οι εκπρόσωποι της ναζιστικής οργάνωσης μιλούν για «σκευωρία», για «πολιτική δίωξη» και αρνούνται κάθε σχέση με τον εθνικοσοσιαλισμό, ενώ διαψεύδουν και τη σχέση της με όσα μέλη της συλλαμβάνονται να διαπράττουν κακουργήματα και πλημμελήματα. Έτοιμοι να της συμπαρασταθούν είναι οι συνήθεις καιροσκόποι, εκείνοι που θεωρούν ότι μπορεί να βγάλουν πολιτικό κέρδος αν κλείσουν τα μάτια στον ρατσισμό, τη βία και το έγκλημα. Μόνο που τα στοιχεία εις βάρος της οργάνωσης είναι συντριπτικά. Και κανείς δεν μπορεί πλέον να ισχυριστεί ότι «δεν γνώριζε».

Το μικρό αυτό βιβλιαράκι εξετάζει τους λόγους για τους οποίους καθυστέρησε τόσο πολύ η δικαιοσύνη να αντιμετωπίσει τη Χρυσή Αυγή, τη δράση της οργάνωσης μετά τις εκλογές του 2012 στη Βουλή και το πεζοδρόμιο, καθώς και την υπερασπιστική της γραμμή μετά την άσκηση των διώξεων.